

پیمان نامه حقوق کودک به انضمام دو پروتکل اختیاری

مصوب مجمع عمومی سازمان ملل متحد ۲۹ آبان ۱۳۶۸ (۲۰ نوامبر ۱۹۸۹)

(برگرفته از متن چاپ شده توسط دفتر صندوق کودکان سازمان ملل (یونیسف) در تهران - بهار ۱۳۸۶)

مقدمه

کشورهای عضو پیمان نامه حاضر،

با توجه به اینکه طبق اصول اعلام شده در منشور سازمان ملل متحد، شالوده آزادی، عدالت و صلح جهانی همانا به رسمیت شناختن منزلت ذاتی و حقوق مساوی و غیر قابل انکار همه اعضای خانواده بشری است، با در نظر داشتن این که مردم ملل متحد اعتقاد خود به حقوق اساسی بشر و منزلت و ارزش را در منشور سازمان ملل متحد مورد تأیید مجدد قرار داده اند و عزم راسخ دارند رشد اجتماعی و سطح زندگی بهتر توأم با آزادی های گسترده تر را ترویج نمایند، با اذعان به این که سازمان ملل متحد و در اعلامیه جهانی حقوق بشر در میثاق های بین المللی مربوط به حقوق بشر اعلام و موافقت نموده است که همگان، بدون هرگونه تبعیض از نظر نژاد، رنگ، جنسیت، زبان، مذهب، عقاید سیاسی و دیگر عقاید، منشا ملی یا اجتماعی، دارایی، تولد یا سایر خصوصیات، سزاوار کلیه حقوق و آزادی های مندرج در اسناد مذکور هستند، با یادآوری این که سازمان ملل متحد در اعلامیه جهانی حقوق بشر اعلام نموده است که دوران کودکی مستلزم مراقبت و مساعدت ویژه می باشد، با اعتقاد به این که خانواده، به عنوان گروه بنیادین جامعه و محیط طبیعی رشد و رفاه کلیه اعضای آن و به ویژه کودکان، باید از حمایت و مساعدت لازم برخوردار شود به نحوی که بتواند مسئولیت هایش را در جامعه کاملاً بر عهده گیرد، با اذعان به این که کودک برای رشد کامل و هماهنگ شخصیت خود باید در محیط خانوادگی، و در فضایی (ملو) از خوشبختی، محبت و تفاهم رشد یابد، با توجه به این که کودک باید برای زندگی فردی در اجتماع آمادگی کامل پیدا کند و در سایه آرمان های اعلام شده در منشور سازمان ملل متحد و به ویژه صلح، عزت، مدارا، آزادی، برابری و همبستگی بزرگ شود، با در نظر داشتن این که ضرورت ارائه مراقبت ویژه برای کودک در اعلامیه حقوق کودک ژنو مورخ ۱۹۲۴ و در اعلامیه حقوق کودک مصوب مجمع عمومی در بیستم نوامبر ۱۹۵۹ تصریح گردیده و در اعلامیه جهانی حقوق بشر و در میثاق بین المللی مربوط به حقوق مدنی و سیاسی (به ویژه مواد ۲۳ و ۲۴)، در میثاق بین المللی مربوط به حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی (به ویژه ماده ۱۰) و در اساسنامه ها و اسناد سازمان های تخصصی و سازمان های بین المللی مرتبط با رفاه کودکان به رسمیت شناخته شده است، با در نظر داشتن این که همان گونه که در اعلامیه حقوق کودک تصریح گردیده "کودک به دلیل عدم رشد کامل جسمی و ذهنی، قبل از تولد و نیز پس از آن نیازمند محافظت و مراقبت ویژه، از جمله حمایت حقوقی مناسب است"، با یادآوری مفاد اعلامیه اصول اجتماعی و حقوق مربوط به حمایت و رفاه کودکان با اشاره خاص به امر نگهداری توسط خانواده جایگزین، فرزند خواندگی ملی و بین المللی، مقررات سازمان ملل مبتنی بر حداقل ضوابط برای دادرسی ویژه کودکان (مقررات پکن)، و اعلامیه حمایت از زنان و کودکان در شرایط اضطراری و مخاصمات مسلحانه، با اذعان به این که در تمامی کشورهای جهان کودکانی هستند که در شرایط فوق العاده دشوار زندگی می کنند و اینگونه کودکان نیازمند توجه ویژه می باشند، با توجه به اهمیت سنت ها و ارزش های فرهنگی هر یک از ملل در مورد حمایت و رشد هماهنگی کودک، اذعان به اهمیت همکاری های بین المللی

برای بهبود شرایط زندگی کودکان در همه کشورها، به ویژه در کشورهای در حال رشد، به شرح زیر توافق نموده اند:

بخش اول

ماده ۱

از نظر پیمان نامه حاضر منظور از کودک هر انسان دارای کمتر از ۱۸ سال سن است، مگر این که طبق قانون قابل اعمال در مورد کودک، سن قانونی کمتر تعیین شده باشد.

ماده ۲

۱- کشورهای عضو، حقوق مندرج در پیمان نامه حاضر را برای هر یک از کودکانی که در حوزه قضایی آنها می باشند بدون هرگونه تبعیض و بدون توجه به نژاد، رنگ، جنسیت، زبان، مذهب، عقاید سیاسی و سایر عقاید، منشا ملی، قومی، یا اجتماعی، دارایی، معلولیت، تولد یا سایر خصوصیات کودک یا والدین یا سرپرستان قانونی او محترم شمرده و تضمین خواهند کرد.

۲- کشورهای عضو همه اقدامات مقتضی را جهت تضمین حمایت از کودک در مقابل کلیه اشکال تبعیض یا مجازات بر اساس وضعیت، فعالیت ها، عقاید ابراز شده، یا اعتقادات والدین، سرپرستان قانونی یا اعضای خانواده کودک به عمل خواهند آورد.

ماده ۳

۱- در کلیه اقدامات مربوط به کودکان که توسط مؤسسات رفاه اجتماعی دولتی یا خصوصی، دادگاه ها، مقامات اجرایی یا نهادهای قانونگذاری به عمل می آید، منافع عالییه از اهم ملاحظات می باشد.

۲- کشورهای عضو متعهد می شوند حمایت و مراقبتی که برای رفاه کودک ضروری است را با توجه به حقوق و تکالیف والدین، سرپرستان قانونی، یا دیگر اشخاصی که قانوناً مسئول کودک هستند، تضمین نمایند و در این راستا کلیه اقدامات قانونی و اجرایی لازم را به عمل خواهند آورد.

۳- کشورهای عضو اطمینان حاصل خواهند نمود که مؤسسات، خدمات و دستگاه های مسئول مراقبت و حمایت از کودکان، به ویژه در زمینه های ایمنی، بهداشت، از حیث تعداد و مناسب بودن کارکنان و نیز نظارت شایسته، با معیارهایی که توسط مقامات واجد صلاحیت مقرر گردیده است منطبق باشند.

ماده ۴

کشورهای عضو کلیه اقدامات قانونی، اجرایی و سایر اقدامات مقتضی را برای تحقق حقوقی که در پیمان نامه حاضر به رسمیت شناخته شده است معمول خواهند نمود. درمورد حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، کشورهای عضو اقدامات مذکور را با بکارگیری حداکثر منابع موجود خود، و در صورت لزوم، در چارچوب همکاری های بین المللی به عمل خواهند آورد.

ماده ۵

کشورهای عضو مسئولیت ها، حقوق و تکالیف والدین، یا بر حسب مورد اعضای خانواده گسترده مطابق عرف مرسوم هر منطقه، سرپرستان قانونی یا سایر اشخاصی که قانوناً "مسئول کودک هستند را در هدایت و ارائه راهنمایی های مقتضی به روشی هماهنگ با توانایی های بالنده کودک در راستای اعمال حقوق مندرج در پیمان نامه حاضر توسط کودک، محترم خواهند شمرد.

ماده ۶

۱- کشورهای عضو حق ذاتی تمام کودکان را برای زندگی به رسمیت می شناسند.

۲- کشورهای عضو بقاء و رشد کودک را تا حد امکان تضمین خواهند کرد.

ماده ۷

۱- تولد کودک باید بلافاصله پس از به دنیا آمدن او ثبت شود و کودک از بدو تولد از حق داشتن نام، حق کسب تابعیت و تا حد امکان از حق شناختن والدین و قرار گرفتن تحت مراقبت آنان برخوردار خواهد بود.

۲- کشورهای عضو اعمال حقوق مذکور را مطابق با قوانین داخلی خود و تعهدات ناشی از اسناد بین المللی مربوطه در این زمینه، به ویژه در مواردی که عدم اعمال این حقوق موجب بی تابعیتی کودک شود، تضمین خواهند نمود.

ماده ۸

۱- دولت های عضو متعهد می شوند حق کودک برای حفظ هویت خود، از جمله تابعیت، نام و روابط خانوادگی را مطابق قانون و بدون مداخله غیر قانونی محترم بشمارند.

۲- در مواردی که کودک به صورت غیرقانونی از تمام یا برخی از حقوق مربوط به هویت خود محروم شود، کشورهای عضو حمایت و مساعدت مقتضی را برای استیفای سریع هویت او فراهم خواهند آورد.

ماده ۹

۱ - دولت های عضو تضمین خواهند کرد که کودک از والدین خود برخلاف میل آنان جدا نشود، مگر در مواردی که مقامات واجد صلاحیت مطابق قوانین و مقررات قابل اعمال و پس از بررسی های قضایی حکم دهند که این جدایی برای تأمین منافع عالیه کودک ضروری می باشد. چنین حکمی ممکن است در مواردی خاص، از قبیل سوء استفاده از کودک یا بی توجهی به او توسط والدین، یا زمانی که والدین جدا از یکدیگر زندگی می کنند، ضروری باشد و باید در مورد محل اقامت کودک تصمیم گیری شود.

۲- در هر یک از دادرسی های مرتبط با بند ۱ این ماده، باید به همه طرف های ذینفع فرصت داده شود در دادرسی ها شرکت کنند و نظرات خود را ابراز نمایند.

۳- دولت های عضو حق کودک جدا شده از یک یا هر دو والد خود را برای حفظ روابط شخصی و تماس مستقیم و منظم با هر دو والد محترم خواهند شمرد مگر آن که این امر مغایر با منافع عالیه کودک باشد.

۴- هرگاه این جدایی ناشی از اقدامات یک کشور عضو از قبیل بازداشت، حبس، تبعید، اخراج یا مرگ یک یا هر دو والد یا کودک (از جمله مرگی که به هر دلیل در حین توقیف شخص دولت روی می دهد) باشد، کشور عضو، بنا به درخواست، اطلاعات ضروری مربوط به محل اقامت عضو (یا اعضای) غایب خانواده را در اختیار والدین، کودک یا، در موارد مقتضی، یکی دیگر از اعضای خانواده قرار خواهد داد، مگر آن که ارائه این اطلاعات محل رفاه کودک باشد. علاوه بر این، کشورهای عضو تضمین خواهند نمود که تسلیم این درخواست فی نفسه تبعات نامطلوبی برای فرد (یا افراد) ذینفع در پی نداشته باشد.

ماده ۱۰

۱- به موجب تعهدات ناشی از بند ۱ ماده ۹، کشورهای عضو درخواست کودک یا والدین او را برای ورود به یک کشور عضو یا خروج از آن به منظور پیوند مجدد خانواده، با نظر مثبت و به روشی انسانی و سریع بررسی خواهند کرد. کشورهای عضو علاوه بر این تضمین خواهند کرد که تسلیم چنین درخواستی تبعات نامطلوبی برای درخواست کنندگان و اعضای خانواده آنان در پی نداشته باشد.

۲- کودکی که والدینش مقیم کشورهای مختلفی هستند حق دارند که، جز در شرایط استثنایی، به صورت منظم روابط شخصی و تماس مستقیم خود را با هر دو والد حفظ نمایند. به این منظور و مطابق با تعهدات کشورهای عضو به موجب بند ۱ ماده ۹، کشورهای عضو حق کودک و والدین او را برای ترک هر کشوری، از جمله کشور خود، و ورود به کشور خود محترم خواهند شمرد. حق ترک هر کشوری تنها مشمول محدودیت هایی است که در قانون تصریح شده و برای حفظ امنیت ملی، نظم عمومی، بهداشت عمومی، اخلاق عمومی یا حقوق و آزادی های دیگران ضروری است و با سایر حقوق مندرج در پیمان نامه حاضر منطبق می باشد.

ماده ۱۱

۱- به منظور مبارزه با انتقال غیر قانونی کودکان به خارج از کشور و عدم بازگشت کودکان مقیم خارج، کشورهای عضو اقداماتی معمول خواهند داشت.

۲- کشورهای عضو به همین منظور انعقاد توافق نامه های دو جانبه یا چند جانبه و یا الحاق به توافق نامه های موجود را تشویق خواهند کرد.

ماده ۱۲

۱- کشورهای عضو تضمین خواهند کرد که کودکی که قادر به شکل دادن عقاید خود می باشد حق ابراز آزادانه این عقاید را در کلیه اموری که به وی مربوط می شود داشته باشد و متناسب با سن و میزان رشد فکری کودک به نظرات وی اهمیت لازم داده شود.

۲- بدین منظور باید به ویژه برای کودک این فرصت فراهم شود تا بتواند در کلیه مراحل رسیدگی قضایی و اجرایی مربوط به خود مستقیماً یا از طریق یک نماینده یا مرجع مناسب، به روشی منطبق با مقررات آئین دادرسی در قوانین داخلی، اظهارنظر نماید

ماده ۱۳

۱- کودک باید حق آزادی بیان داشته باشد. حق مذکور شامل آزادی جستجو، دریافت و ارائه اطلاعات و عقاید از هرگونه است، بدون توجه به مرزها، به طور شفاهی، کتبی، چاپ شده، یا به شکل آثار هنری، و یا از طریق هر رسانه ای که کودک انتخاب کند.

۲- اعمال حق مذکور ممکن است منوط به برخی محدودیت ها باشد، لیکن این محدودیت ها باید تنها منحصر به مواردی باشد که در قانون تصریح شده و به یکی از دلایل زیر ضروری است:

الف) برای رعایت حقوق و آبروی دیگران؛

ب) برای حفظ امنیت ملی، نظم عمومی، بهداشت عمومی یا اخلاق عمومی.

ماده ۱۴

۱- کشورهای عضو حق آزادی اندیشه، عقیده و مذهب را برای کودک محترم خواهند شمرد.

۲- کشورهای عضو حقوق و تکالیف والدین، و بر حسب مورد سرپرستان قانونی، را در هدایت کودک برای اعمال حقوق خود به روشی هماهنگ با توانایی های بالنده وی محترم خواهند شمرد.

۳- آزادی آشکار ساختن مذهب یا اعتقادات تنها می تواند مشمول محدودیت هایی باشد که در قانون تصریح شده و برای حفظ امنیت، نظم، بهداشت و اخلاق عمومی یا حقوق اساسی و آزادی های دیگران ضروری است.

ماده ۱۵

۱- کشورهای عضو حقوق کودک را در مورد آزادی اجتماعات و شرکت در مجامع مسالمت آمیز به رسمیت می شناسند .

۲- به غیر از محدودیت هایی که در قانون تصریح شده و در یک جامعه دموکراتیک برای حفظ امنیت ملی یا عمومی، نظم عمومی، بهداشت عمومی، اخلاق عمومی و یا حمایت از حقوق و آزادی های دیگران ضروری است، نباید هیچ گونه محدودیتی در اعمال حقوق مذکور ایجاد گردد.

ماده ۱۶

۱- در امور خصوصی، خانوادگی یا مکاتبات هیچ کودکی نباید مداخله خودسرانه یا غیر قانونی کرد یا به صورت غیر قانونی عزت و آبروی او را مورد تعرض قرار داد.

۲- کودک حق برخورداری از حمایت قانون را در برابر این گونه مداخلات و تعرضات دارد.

ماده ۱۷

کشورهای عضو به عملکرد مهم رسانه های گروهی واقف بوده و تضمین خواهند کرد که کودک به اطلاعات و مطالب از منابع گوناگون ملی و بین المللی دسترسی داشته باشد، به ویژه اطلاعات و مطالبی که هدف آنها ترویج رفاه اجتماعی، معنوی و اخلاقی و بهداشت جسمی و روانی کودک است. بدین منظور، کشورهای عضو اقدامات زیر را به عمل خواهند آورد:

الف) تشویق رسانه های گروهی به انتشار و پخش اطلاعات و مطالبی که برای کودک از نظر اجتماعی و فرهنگی سودمند و مطابق با روح ماده ۲۹ باشد؛

ب) تشویق همکاری های بین المللی در زمینه تولید، مبادله و انتشار این گونه اطلاعات و مطالب از منابع گوناگون فرهنگی، ملی و بین المللی؛

پ) تشویق تولید و انتشار کتاب های کودکان؛

ت) تشویق رسانه های گروهی به بذل توجه خاص به نیازهای کودکان گروههای اقلیت یا بومی از نظر زبان؛

ث) تشویق تهیه رهنمودهای مناسب برای حمایت از کودک در برابر اطلاعات و مطالبی که به رفاه وی آسیب می رساند با در نظر داشتن مفاد مندرج در مواد ۱۳ و ۱۸،

ماده ۱۸

۱- کشورهای عضو حداث تلاش خود را به کار خواهند بست تا این اصل که هر دو والد در مورد پرورش و رشد کودک مسئولیت مشترک دارند به رسمیت شناخته شود. والدین، یا برحسب مورد سرپرستان قانونی، مسئولیت عمده را در پرورش و رشد کودک برعهده دارند، منافع عالییه کودک عمده ترین موضوع مورد توجه آنان خواهند بود.

۲- به منظور تضمین و ترویج حقوق مندرج در پیمان نامه حاضر، کشورهای عضو مساعدت لازم را به والدین و سرپرستان قانونی در جهت ایفای مسئولیت هایشان برای پرورش کودک عرضه خواهند کرد و توسعه مؤسسات، تسهیلات و خدمات برای مراقبت از کودکان را تضمین خواهند نمود.

۰- کشورهای عضو کلیه اقدامات لازم را به عمل خواهند آورد تا اطمینان حاصل نمایند حق کودکان دارای والدین شاغل برای برخورداری از خدمات و تسهیلات مربوط به نگهداری کودکان که استحقاق آن را دارند، تضمین گردد.

ماده ۱۹

۱- کشورهای عضو کلیه اقدامات قانونی، اجرایی، اجتماعی و آموزشی لازم را به عمل خواهند آورد تا از کودک در برابر کلیه اشکال خشونت جسمی یا روانی، صدمه یا آزار، بی توجهی یا رفتار توأم با سهل انگاری، سوء رفتار یا بهره کشی، از جمله سوء استفاده جنسی، در حین مراقبت توسط والد (یا والدین)، سرپرست (یا سرپرستان) قانونی یا هر شخص دیگری که عهده دار مراقبت از کودک است، حمایت کنند.

۲- این گونه اقدامات حمایتی باید بر حسب مورد شامل روش های مؤثر برای ایجاد برنامه های اجتماعی جهت فراهم نمودن پشتیبانی لازم از کودک و کسانی که عهده دار مراقبت از کودک هستند و نیز پشتیبانی از دیگر شکل های پیشگیری و شناسایی، گزارش دهی، ارجاع، تحقیق، درمان و پیگیری موارد سوء رفتار با کودک که قبلاً ذکر گردید، و بر حسب مورد پشتیبانی از پیگرد قضایی باشد.

ماده ۲۰

۱- کودکی که به طور موقت یا دائم از محیط خانوادگی خود محروم شده است، یا کودکی که به خاطر منافع عالیه اش نتوان به او اجازه داد که در آن محیط باقی بماند، سزاوار حمایت و مساعدت ویژه از سوی دولت خواهد بود.

۲- کشورهای عضو طبق قوانین داخلی خود برای این گونه کودکان مراقبت جایگزین تضمین خواهند نمود.

۳- چنین مراقبتی ممکن است از جمله شامل نگهداری توسط خانواده جایگزین، کفالت در قوانین اسلامی، فرزندخواندگی یا در صورت لزوم اسکان در مؤسسات مناسب برای مراقبت از کودکان باشد. هنگام بررسی راه حل ها، باید به مطلوبیت تداوم در پرورش کودک و نیز به پیشینه قومی، مذهبی، فرهنگی و زبانی کودک توجه شایسته ای نمود.

ماده ۲۱

آن دسته از کشورهای عضو که نظام فرزند خواندگی را به رسمیت می شناسند یا آن را مجاز می دانند تضمین خواهند کرد که منافع عالیه کودک مهم ترین نکته مورد توجه باشد و اقدامات زیر را به عمل خواهند آورد:

الف) تضمین این که فرزند خواندگی تنها با مجوز مقامات واجد صلاحیتی صورت پذیرد که مطابق با قوانین و مقررات قابل اعمال و بر اساس اطلاعات موثق و قابل اطمینان تعیین می کنند که با توجه به وضعیت کودک در ارتباط با والدین، خویشاوندان و سرپرستان قانونی، فرزندخواندگی جایز است و در صورت لزوم اشخاص ذیربط رضایت آگاهانه خود را در مورد فرزند خواندگی براساس مشاوره های مقتضی اعلام نموده اند؛

ب) فرزند خواندگی در کشورهای دیگر را به عنوان روش دیگری برای مراقبت از کودک در مواردی که امکان سپردن کودک به عنوان فرزندخوانده به یک خانواده یا یافتن هیچ گونه روش مناسبی برای مراقبت از کودک در کشور متبوع وی وجود ندارد، به رسمیت خواهند شناخت؛

تضمین برخورداری کودکی که در کشوری دیگر به فرزندخواندگی پذیرفته می شود از حمایت ها و معیارهایی که در صورت فرزندخواندگی در کشور خود از آنها برخوردار می شد؛

ت) اتخاذ کلیه تدابیر مناسب به منظور حصول اطمینان از این که فرزندخواندگی در کشور دیگر برای اشخاص ذیربط در بردارنده درآمدهای مالی نادرست نباشد؛

ث) ترویج اهداف ماده حاضر در موارد مقتضی از طریق انعقاد قراردادها یا اتخاذ تدابیر دو یا چند جانبه و در این چارچوب، تلاش برای حصول اطمینان از این که فرزندخواندگی کودک در یک کشور دیگر تنها توسط مقامات یا نهادهای واجد صلاحیت صورت می پذیرد.

ماده ۲۲

۱- کشورهای عضو اقدامات لازم را به عمل خواهند آورد تا تضمین شود کودکی که متقاضی پناهندگی است یا طبق قوانین و مقررات بین المللی یا داخلی پناهنده محسوب می شود، اعم از این که همراه والدین خود یا شخص دیگری باشد و یا همراه نداشته باشد، از حمایت مناسب و مساعدت بشر دوستانه در برخورداری از حقوق مندرج قابل اعمال در این پیمان نامه و در سایر اسناد بین المللی مربوط به حقوق بشر یا بشردوستانه که کشورهای عضو به آنها ملحق شده اند، بهره مند خواهند شد.

۲- به این منظور کشورهای عضو، در مواردی که مقتضی بدانند، در همه تلاش های سازمان ملل متحد و نیز سایر سازمان های بین المللی یا غیر دولتی ذیربط که با سازمان ملل همکاری می کنند جهت مساعدت و حمایت از این گونه کودکان و ردیابی والدین یا سایر اعضای خانواده کودک پناهنده به منظور کسب اطلاعات لازم برای پیوستن مجدد وی به خانواده اش همکاری خواهند کرد. در مواردی که نتوان والدین یا دیگر اعضای خانواده را یافت باید برای چنین کودکی همان حمایتی را فراهم نمود که مطابق مفاد پیمان نامه حاضر برای کودکان در نظر گرفته می شود که موقتاً "یا به طور دائم از محیط خانوادگی محروم شده اند.

ماده ۲۳

۱- کشورهای عضو اذعان دارند کودکی که از لحاظ جسمی یا ذهنی معلول است باید از یک زندگی کامل و محترمانه در شرایطی که متضمن منزلت و افزایش اتکا به نفس او باشد و مشارکت مؤثر او را در جامعه تسهیل نماید، برخوردار باشد.

۲- کشورهای عضو حق کودکان معلول را برای برخورداری از مراقبت ویژه به رسمیت می شناسند و بسته به منابع موجود، مساعدت مورد تقاضا و متناسب با شرایط کودک، والدین یا سایر مراقبان کودک را برای کودک مستحق و کسانی که مسئول مراقبت از او هستند تشویق و تضمین خواهند کرد.

۳- با تشخیص نیازهای ویژه کودک معلول، مساعدت مقرر در بند ۲ ماده حاضر باید در صورت امکان و با در نظر گرفتن امکانات مالی والدین یا دیگر مراقبان کودک، به طور رایگان ارائه شود و باید به گونه ای طراحی شود که متضمن دسترسی مؤثر کودک معلول به تحصیل، دوره های آموزشی، خدمات بهداشتی، خدمات توان بخشی، آماده

سازی برای اشتغال و امکانات تفریحی باشد و به روشی که موجب دستیابی کودک به بالاترین حد ادغام در جامعه و رشد فردی، از جمله رشد فرهنگی و معنوی، گردد.

۴- کشورهای عضو، در سایه همکاری های بین المللی، مبادله اطلاعات مقتضی را در زمینه مراقبت های بهداشتی جهت پیشگیری و معالجات پزشکی، روان شناسی و توان بخشی کودکان معلول ترویج خواهند کرد. مبادله اطلاعات مذکور از جمله شامل انتشار و دسترسی به اطلاعات مربوط به روش های توان بخشی، آموزش و خدمات حرفه ای است و هدف آن قاندرساختن کشورهای عضو به بهبود توانایی ها و مهارت ها و گسترش تجربیات آنها در این زمینه هاست. در این مورد توجه خاصی به نیازهای کشورهای در حال رشد مبدول خواهد شد.

ماده ۲۴

۱- کشورهای عضو حق کودک را برای برخورداری از بالاترین معیارهای بهداشتی و تسهیلات قابل حصول جهت درمان بیماری و بازیابی سلامت به رسمیت می شناسند. کشورهای عضو برای تضمین این که هیچ کودکی از حق دسترسی به چنین خدمات بهداشتی محروم نماند تلاش خواهند کرد.

۲- کشورهای عضو اعمال کامل حق مذکور را پیگیری خواهند نمود و به ویژه در موارد زیر اقدامات مقتضی به عمل خواهند آورد:

الف) کاهش مرگ و میر کودکان نوزاد؛

ب) تضمین ارائه کمک های پزشکی و مراقبت های بهداشتی لازم برای همه کودکان با تأکید بر گسترش مراقبت های بهداشتی اولیه؛

مبارزه علیه بیماری ها و سوء تغذیه در چارچوب مراقبت های بهداشتی اولیه از جمله از طریق به کار بستن فن آوری موجود و فراهم ساختن مواد غذایی مقوی و کافی و آب آشامیدنی سالم با توجه به خطرات آلودگی محیط زیست؛

ت) تضمین مراقبت های بهداشتی پیش و پس از زایمان برای مادران؛

ث) تضمین این که همه اقشار جامعه به ویژه والدین و کودکان از آموزش های مربوط آگاهی و به آنها دسترسی داشته باشند و در استفاده از دانش پایه در مورد بهداشت و تغذیه کودک، مزایای تغذیه با شیر مادر، بهداشت و بهداشت محیط و پیشگیری از سوانح مورد حمایت قرار گیرند؛

ج) توسعه مراقبت های بهداشتی جهت پیشگیری، راهنمایی والدین و آموزش تنظیم خانواده و خدمات مربوطه؛

۳- کشورهای عضو به منظور برچیدن روش های سنتی که به سلامت کودک آسیب می رسانند کلیه اقدامات مناسب و مؤثر را به عمل خواهند آورد.

۴- کشورهای عضو برای دستیابی تدریجی به تحقق کامل مندرج در ماده حاضر متعهد می شوند همکاری های بین المللی را ترویج و تشویق نمایند. در این مورد به نیازهای کشورهای در حال رشد توجه خاصی مبدول خواهد شد.

ماده ۲۵

کشورهای عضو حق کودکی که توسط مقامات واجد صلاحیت جهت نگهداری، حمایت یا بازپایی سلامت جسمی یا روانی به خانواده یا مؤسسه ای سپرده شده است را برای انجام بررسی دوره ای درمان ارائه شده برای کودک و کلیه شرایط دیگر مربوط به نگهداری از او به رسمیت می شناسند.

ماده ۲۶

- ۱- کشورهای عضو حق کودک را برای برخورداری از تأمین اجتماعی، از جمله بیمه اجتماعی، به رسمیت می شناسند و اقدامات لازم را برای دستیابی به تحقق کامل این حق مطابق با قوانین داخلی خود به عمل خواهند آورد.
- ۲- مزایای مذکور در موارد مقتضی باید با توجه به امکانات و شرایط کودک و اشخاص مسئول نگهداری از او و نیز سایر ملاحظات مربوط به درخواست مزایا از سوی کودک یا از طرف او اعطا شوند.

ماده ۲۷

- ۱- کشورهای عضو حق همه کودکان را برای برخورداری از سطح زندگی مناسب برای رشد جسمی، ذهنی، معنوی، اخلاقی و اجتماعی به رسمیت می شناسند.
- ۲- والد (یا والدین) یا دیگر اشخاص مسئول کودک در حد توان و امکانات مالی خود مسئولیت عمده را در تأمین شرایط زندگی لازم برای رشد کودک بر عهده دارند.
- ۳- کشورهای عضو، بر حسب شرایط داخلی و در امکانات خود اقدامات مقتضی جهت کمک به والدین و دیگر اشخاص مسئول کودک برای اعمال حق مذکور به عمل خواهند آورد و در صورت نیاز، به ویژه در ارتباط با تغذیه و پوشاک و مسکن، کمک های مادی و برنامه های پشتیبانی فراهم خواهند کرد.
- ۴- کشورهای عضو کلیه اقدامات لازم را جهت تضمین پرداخت نفقه کودک توسط والدین یا دیگر اشخاص که از نظر مالی مسئولیت کودک را به عهده دارند، چه در داخل کشور عضو و چه در خارج، به عمل خواهند آورد. به ویژه هرگاه شخصی که مسئولیت تأمین مالی کودک را به عهده دارد در کشور دیگری غیر از کشور کودک زندگی می کند، کشورهای عضو باید الحاق به توافق نامه ها و نیز اتخاذ تدابیر مناسب دیگر را ترویج نمایند.

ماده ۲۸

- ۱- کشورهای عضو حق کودک را برای برخورداری از آموزش به رسمیت می شناسند و برای دستیابی به این حق، به صورت تدریجی و بر پایه ایجاد فرصت های برابر به ویژه اقدامات زیر را معمول خواهند داشت :
- (الف) اجباری کردن و در دسترس قرار دادن آموزش ابتدایی رایگان برای همه؛

ب) تشویق ایجاد و گسترش انواع مختلف آموزش متوسطه، از جمله آموزش عمومی و حرفه ای، فراهم کردن و قرار دادن آنها در دسترس همه کودکان، و به عمل آوردن اقدامات مقتضی از قبیل ارائه آموزش رایگان و اعطای کمک های مالی در صورت نیاز؛

پ) در دسترس قرار دادن آموزش عالی برای همگان بر اساس قابلیت و از هر طریق مناسب؛

ت) فراهم نمودن اطلاعات و راهنمایی های آموزشی و حرفه ای و قرار دادن آنها در دسترس همه کودکان؛

ث) به عمل آوردن اقداماتی جهت تشویق به حضور منظم در مدارس و کاهش موارد ترک تحصیل.

۲- کشورهای عضو کلیه اقدامات مقتضی را جهت تضمین اینکه انضباط در مدارس مطابق با شأن انسانی کودک و مفاد پیمان نامه حاضر اعمال می شوند معمول خواهند داشت.

۳- کشورهای عضو همکاری های بین المللی را در موارد مربوط به آموزش، به ویژه در جهت مشارکت در ریشه کن ساختن جهل و بی سوادی در سراسر جهان و تسهیل دسترسی به دانش علمی و فنی و روش های نوین تدریس، تشویق و ترویج خواهند کرد. در این خصوص توجهی ویژه به نیازهای کشورهای در حال رشد خواهد شد.

ماده ۲۹

۱- کشورهای عضو اتفاق نظر دارند که آموزش کودک باید در راستای اهداف زیر باشد:

الف) رشد شخصیت، استعدادها و توانایی های جسمی و ذهنی کودک تا حد امکان ؛

ب) افزایش احترام به حقوق بشر و آزادی های اساسی و اصول مندرج در منشور سازمان ملل متحد؛

پ) افزایش احترام به والدین کودک، هویت فرهنگی، زبان و ارزش های کودک، به ارزش های ملی کشوری که کودک در آن زندگی می کند و موطن اصلی او و به تمدن های متفاوت با تمدنی که او بدان تعلق دارد؛

ت) آماده سازی کودک برای یک زندگی مسئولانه در جامعه ای آزاد و با روحیه تفاهم، صلح، مدارا، مساوات بین زن و مرد و دوستی میان همه مردمان، گروه های قومی، ملی و مذهبی و افرادی که منشأ بومی دارند؛

ث) افزایش احترام به محیط زیست طبیعی .

۲- هیچ بخشی از ماده حاضر یا ماده ۲۸ نباید به گونه ای تفسیر شود که مخل آزادی افراد و نهادها برای تأسیس و اداره مؤسسات آموزشی گردد، منوط به این که اصول مقرر در بند ۱ ماده حاضر و شرایط مربوط به منطبق بودن آموزش در این گونه مؤسسات با معیارهای حد اقل که ممکن است توسط دولت تعیین شده باشد، همواره رعایت شوند.

ماده ۳۰

در کشورهایی که اقلیت های قومی، مذهبی یا افرادی با منشا بومی وجود دارند، کودک متعلق به این گونه اقلیت ها یا کودکی که بومی است نباید از حق برخورداری از فرهنگ خود، برخورداری از مذهب خود و اعمال آن یا استفاده از زبان خود به همراه سایر اعضای گروهش محروم شود.

ماده ۳۱

۱- کشورهای عضو حق کودک را برای استراحت، داشتن اوقات فراغت، پرداختن به بازی و فعالیت های تفریحی متناسب با سن کودک و مشارکت آزادانه در زندگی فرهنگی و هنری به رسمیت می شناسند.

۲- کشورهای عضو حق کودک برای مشارکت کامل در زندگی فرهنگی و هنری را محترم شمرده و ترویج خواهند کرد و مشوق فراهم ساختن فرصت های برابر و مناسب برای فعالیت های فرهنگی، هنری و تفریحی خواهند بود.

ماده ۳۲

۱- کشورهای عضو حق کودک را برای برخورداری از حمایت در برابر بهره کشی و انجام هرگونه کاری که ممکن است زیانبار باشد یا خللی در تحصیل کودک وارد آورد، و یا به سلامتی کودک یا رشد جسمانی، ذهنی، اخلاقی یا اجتماعی او آسیب رساند، به رسمیت می شناسند.

۲- کشورهای عضو جهت تضمین اجرای ماده حاضر اقدامات قانونی، اجرایی، اجتماعی و آموزشی به عمل خواهند آورد. بدین منظور و با عنایت به مفاد سایر اسناد بین المللی مربوطه، کشورهای عضو به ویژه اقدامات ذیل را به عمل خواهند آورد:

(الف) تعیین حد اقل سن یا حداقل سنین برای اشتغال به کار

(ب) تدوین مقررات مناسب در ارتباط با ساعات کار و شرایط اشتغال

(پ) تعیین مجازات های مناسب یا ضمانت های اجرایی دیگر به منظور تضمین اجرای مؤثر ماده حاضر.

ماده ۳۳

کشورهای عضو کلیه اقدامات مقتضی، از جمله اقدامات قانونی، اجرایی، اجتماعی و آموزشی را به عمل خواهند آورد تا کودکان را در برابر استفاده غیرمجاز از داروهای مخدر و روانگردان که در اسناد بین المللی مربوطه توصیف شده اند، حمایت نمایند و از استفاده از کودکان در تولید غیرمجاز و قاچاق چنین موادی جلوگیری کنند.

کشورهای عضو متعهد می شوند از کودک در برابر کلیه اشکال بهره کشی و سوءاستفاده جنسی حمایت کنند.

ماده ۳۴

کشورهای عضو متعهد می شوند از کودک در برابر کلیه اشکال بهره کشی و سوءاستفاده جنسی حمایت کنند. بدین منظور، کشورهای عضو به ویژه کلیه اقدامات مقتضی ملی، دوجانبه و چند جانبه را به عمل خواهند آورد تا از موارد زیر جلوگیری شود:

(الف) اغوی یا وادار کردن کودک به پرداختن به هر گونه فعالیت جنسی غیر قانونی؛

(ب) استفاده استثمارگرانه از کودکان در فحشا یا دیگر اعمال جنسی غیرقانونی؛

(پ) استفاده استثمارگرانه از کودکان در نمایش ها یا مطالب هرزه نگاری (پورنوگرافیک).

ماده ۳۵

به منظور جلوگیری از ربوده شدن، فروش یا قاچاق کودکان به هر منظور و به هر شکل، کشورهای عضو کلیه اقدامات مقتضی ملی، دوجانبه و چند جانبه را به عمل خواهند آورد.

ماده ۳۶

کشورهای عضو از کودک در برابر کلیه اشکال دیگر بهره کشی که مغایر با هر یک از جنبه های رفاه کودک باشد حمایت خواهند کرد.

ماده ۳۷

کشورهای عضو تضمین خواهند کرد که :

(الف) هیچ کودکی مورد شکنجه یا سایر رفتارهای بی رحمانه، غیرانسانی یا تحقیرآمیز قرار نگیرد. مجازات اعدام، یا حبس ابد بدون امکان آزادی، نباید در مورد جرم هایی که اشخاص زیر ۱۸ سال مرتکب می شوند اعمال گردد؛

(ب) هیچ کودکی به طور غیرقانونی یا خودسرانه از آزادی محروم نشود. دستگیری، بازداشت یا زندانی کردن کودک باید مطابق قانون و تنها به عنوان آخرین راه چاره و برای کوتاه ترین زمان ممکن صورت پذیرد؛

(پ) با هر کودکی که از آزادی محروم شده است رفتاری انسانی و همراه با احترام به کرامت ذاتی انسان، و با توجه به نیازهای افراد هم سن او اعمال شود. به ویژه کودک محروم از آزادی باید از بزرگسالان جدا شود، مگر آن که این امر مغایر با منافع عالی کودک تشخیص داده شود، و او حق دارد جز در موارد استثنایی، تماس خود را با خانواده اش از طریق مکاتبه و ملاقات حفظ کند.

ت) هر کودک محروم از آزادی حق دسترسی فوری به کمک های حقوقی و سایر مساعدت های مقتضی داشته باشد و همچنین حق داشته باشد که محرومیت خود از آزادی را از حیث تطابق در برابر دادگاه یا هر مقام واجد صلاحیت مستقل و بی طرف دیگر مورد اعتراض قرار دهد و در چنین مواردی از تصمیم فوری برخوردار شود.

ماده ۳۸

۱- کشورهای عضو متعهد می شوند که هنگام مخاصمات مسلحانه ای که با کودکان ارتباط پیدا می کند مقررات حقوق بین الملل بشر دوستانه قابل اعمال را محترم بشمارند و احترام به مقررات مذکور را تضمین کنند.

۲- کشورهای عضو کلیه اقدامات امکان پذیر را به عمل خواهند آورد تا تضمین کنند که اشخاصی که به سن ۱۵ سالگی نرسیده اند در مخاصمات شرکت مستقیم نداشته باشند.

۳- کشورهای عضو از پذیرش اشخاصی که به سن ۱۵ سالگی نرسیده اند در نیروهای مسلح خود اجتناب خواهند کرد. در پذیرش اشخاص بین ۱۵ سال و ۱۸ سال، کشورهای عضو تلاش خواهند نمود اولویت را به آنهایی دهند که سن بیشتری دارند.

۴- کشورهای عضو، طبق تعهدات ناشی از حقوق بین الملل بشردوستانه مربوط به حمایت از افراد غیرنظامی در مخاصمات مسلحانه، کلیه اقدامات امکان پذیر را برای تضمین حمایت و مراقبت از کودکانی که به علت مخاصمات مسلحانه در معرض آسیب قرار می گیرند، به عمل خواهند آورد.

ماده ۳۹

کشورهای عضو کلیه اقدامات مقتضی را به عمل خواهند آورد تا بهبود جسمانی و روانی و ادغام مجدد اجتماعی کودکانی که قربانی هرگونه بی توجهی، بهره کشی، آزار، شکنجه یا سایر اشکال رفتار یا تنبیه بیرحمانه، غیر انسانی یا تحقیرآمیز، و یا مخاصمات مسلحانه واقع شده است، تسریع گردد. بهبود و ادغام مجدد مذکور باید در محیطی صورت پذیرد که تندرستی، عزت نفس و منزلت کودک را تقویت می کند.

ماده ۴۰

۱- کشورهای عضو این حق را برای کوک مجرم، متهم یا مظنون به نقض قوانین کیفری به رسمیت می شناسند که با او به روشی که موجب اعتلای مفهوم شرف و ارزش در ذهن کودک می گردد رفتار شود، روشی که احترام کودک به حقوق بشر و آزادی های اساسی دیگران را تقویت کند و به سن کودک و مطلوبیت ترویج ادغام مجدد در جامعه و ایفای نقشی سازنده توسط کودک در جامعه توجه داشته باشد.

۲- به این منظور و با عنایت به مفاد مربوطه در اسناد بین المللی، کشورهای عضو به ویژه تضمین خواهند کرد که :

الف) هیچ کودکی نباید به سبب فعل یا ترک فعلی که در زمان ارتکاب به موجب قوانین ملی یا بین المللی ممنوع نبوده است، مجرم، متهم یا مظنون به نقض قوانین کیفری شناخته شود؛

ب) هر کودک مظنون یا متهم به نقض قوانین کیفری حداقل از تضمین های زیر برخوردار باشد:

(۱) تا زمانی که گناهکار بودن او بر طبق قانون ثابت نشده است بیگناه فرض شود؛

(۲) به سرعت و مستقیماً، و در موارد مقتضی از طریق والدین یا سرپرستان قانونی خود، از اتهامات وارده علیه خود اطلاع یابد و برای تهیه و ارائه دفاعیه خود از کمک حقوقی یا دیگر کمک های مقتضی برخوردار شود؛

(۳) رسیدگی به اتهام بدون تأخیر و توسط یک مقام یا مرجع قضایی واجد صلاحیت، مستقل و بیطرف، در یک دادرسی عادلانه مطابق با قانون و با موجود بودن کمک حقوقی یا دیگر کمک های مقتضی، و منوط به مغایر نبودن با منافع عالیله کودک و به ویژه با توجه به سن یا وضعیت کودک، با حضور والدین یا سرپرستان قانونی او صورت پذیرد؛

(۴) ملزم نگردد شهادت دهد یا اعتراف به گناه نماید، و امکان بررسی اظهارات شهود مخالف و کسب اجازه برای شرکت شهود خود و بررسی اظهارات آنان را در شرایط مساوی داشته باشد؛

(۵) در صورتی که مجرم شناخته شود، بتواند از مقام یا مرجع قضایی واجد صلاحیت، مستقل و بیطرف بالاتری بخواهد مطابق با قانون، حکم صادره و هرگونه اقدام ناشی از آن را مورد تجدید قرار دهد؛

(۶) در صورتی که کودک قادر به فهمیدن زبان مورد استفاده یا تکلم به آن زبان نباشد، بتواند از یاری یک مترجم به طور رایگان برخوردار شود؛

(۷) در کلیه مراحل دادرسی، حریم شخصی او کاملاً محفوظ بماند.

۳- کشورهای عضو تلاش خواهند نمود وضع قوانین ومقررات و تأسیس مراجع و نهادهایی که به کودکان مجرم، متهم یا مظنون به نقض قوانین کیفری اختصاص دارند را ترویج نمایند و خصوصاً اقدامات ذیل را معمول خواهند داشت :

الف) تعیین حد اقل سنی که پایین تر از آن نتوان کودکان را دارای قابلیت نقض قوانین کیفری محسوب کرد؛

ب) در صورت مقتضی و مطلوب بودن، اعمال تدابیری برای برخورد با این گونه کودکان بدون توسل به دادرسی های قضایی، منوط به این که حقوق بشر و ضمانت های حقوقی کاملاً رعایت شوند.

۴- به منظور تضمین این که کودکان به روشی متناسب با رفاه و شرایط و جرم آنها رفتار شود، باید تمهیدات گوناگونی از قبیل مقررات، راهنمایی و نظارت و نیز مشاوره، تعلیق مجازات، نگهداری توسط خانواده جایگزین، آموزش و برنامه های آموزش حرفه ای و سایر اقدامات جایگزین مراقبت در مؤسسات فراهم باشد.

ماده ۴۱

مفاد پیمان نامه حاضر تأثیری بر قوانینی که در جهت تحقق حقوق کودک مؤثرتر می باشند، و ممکن است جزء موارد زیر باشند، نخواهند داشت :

الف) قوانین کشور عضو؛ یا

ب) قوانین بین المللی لازم الاجرا در آن کشور.

بخش دوم

ماده ۴۲

کشورهای عضو متعهد می شوند به طور گسترده و به طریقی مناسب و فعال اصول و مفاد پیمان نامه را به نحوی یکسان به اطلاع بزرگسالان و کودکان برسانند.

ماده ۴۳

۱- به منظور بررسی پیشرفت کشورهای عضو در دستیابی به تحقق تعهدات ناشی از پیمان نامه حاضر، یک کمیته حقوق کودک تشکیل خواهد شد که وظایف آن در بندها و مواد بعدی تصریح شده است.

۲- کمیته از ده کارشناس تشکیل خواهد شد که از نظر اخلاقی حسن شهرت داشته باشند و صلاحیت آنان در زمینه هایی که در پیمان نامه حاضر تصریح گردیده مورد تأیید باشد. اعضای کمیته را کشورهای عضو، با توجه به پراکندگی جغرافیایی متناسب و نیز نظام های حقوقی اصلی، از میان اتباع خود انتخاب می کنند و این افراد به صورت شخصی به انجام وظیفه در کمیته خواهند پرداخت.

۳- اعضای کمیته با رای مخفی از میان فهرست افرادی که توسط کشورهای عضو نامزد شده اند، انتخاب خواهند شد. هر کشور عضو می تواند یکی از اتباع خود را نامزد نماید.

۴- اولین انتخابات کمیته حداکثر ظرف شش ماه پس از قابل اجرا شدن پیمان نامه حاضر و سپس هر دو سال یکبار برگزار خواهد شد. حداقل چهار ماه پیش از برگزاری هریک از انتخابات، دبیرکل سازمان ملل متحد طی نامه ای از کشورهای عضو دعوت خواهد کرد ظرف دو ماه نامزدهای خود را معرفی نمایند. دبیرکل متعاقباً "فهرستی از اسامی همه نامزدها، به ترتیب حروف الفبا، و با ذکر نام کشوری که هریک را نامزد نموده است تهیه و به کشورهای عضو پیمان نامه حاضر تسلیم خواهد کرد.

۵- انتخابات در اجلاس کشورهای عضو که به دعوت دبیرکل و درمقر سازمان ملل متحد تشکیل می شود، برگزار خواهد شد. در اجلاس های مذکور که با حضور دوسوم کشورهای عضو رسمیت خواهند یافت، افرادی که بیشترین تعداد آراء و اکثریت مطلق آرای نمایندگان حاضر و رای دهنده کشورهای عضو را به دست آورند به عضویت کمیته انتخاب خواهند شد.

۶- اعضای کمیته برای یک دوره چهارساله انتخاب خواهند شد و در صورتی که بازهم نامزد شوند واجد شرایط برای انتخاب مجدد خواهند بود. دوره عضویت پنج تن از اعضای منتخب در اولین انتخابات، در پایان دوسال خاتمه خواهد یافت. بلافاصله پس از اولین انتخابات، اسامی این پنج نفر از طریق قرعه کشی توسط رئیس جلسه تعیین خواهد شد.

۷- در صورتی که یکی از اعضای کمیته فوت کند یا استعفا دهد، یا به هر دلیلی اعلام نماید که دیگر قادر به انجام وظیفه در کمیته نمی باشد، کشور عضوی که این عضو را نامزد کرده است کارشناس دیگری را از میان اتباع خود معرفی خواهد کرد تا در صورت تصویب کمیته تا پایان دوره در کمیته به انجام وظیفه بپردازد.

۸- کمیته آیین نامه داخلی خود را تنظیم خواهد کرد.

۹- کمیته ماموران خود را برای یک دوره دو ساله انتخاب خواهد کرد.

۱۰- جلسات کمیته معمولاً در مقر سازمان ملل متحد یا هر مکان مناسب دیگری که کمیته تعیین کند برگزار خواهد شد. کمیته به طور معمول سالانه تشکیل جلسه خواهد داد. مدت جلسات کمیته در جلسه ای با شرکت کشورهای عضو پیمان نامه حاضر و منوط به تصویب مجمع عمومی تعیین خواهد شد و در صورت لزوم مورد تجدید نظر قرار خواهد گرفت.

۱۱- دبیر کل سازمان ملل متحد کارمندان و تجهیزات لازم را برای عملکرد ثمربخش کمیته طبق پیمان نامه حاضر فراهم خواهد نمود.

۱۲- با تأیید مجمع عمومی، اعضای کمیته ای که به موجب پیمان نامه حاضر تشکیل می شود از محل منابع سازمان ملل متحد و طبق شرایطی که مجمع عمومی تعیین می نماید حقوق دریافت خواهند کرد.

ماده ۴۴

۱- کشورهای عضو متعهد می شوند از طریق دبیر کل سازمان ملل متحد گزارش هایی در مورد اقداماتی که به منظور تحقق حقوق به رسمیت شناخته شده در پیمان نامه حاضر به عمل آمده اند و پیشرفت هایی که در برخورداری از این حقوق صورت گرفته است را به ترتیب زیر به کمیته تسلیم نمایند:

الف) ظرف دو سال از تاریخ لازم الاجرا شدن پیمان نامه برای کشور عضو مربوطه؛

ب) سپس هر پنج سال یکبار؛

۲- گزارش هایی که طبق ماده حاضر تهیه می شوند باید عوامل و مشکلاتی که ممکن است موجود باشند و بر میزان انجام تعهدات ناشی از پیمان نامه حاضر تأثیر می گذارند را مشخص سازند. گزارش ها، برای آن که درکی جامع از اجرای پیمان نامه در کشور مربوطه به دست دهند، باید حاوی اطلاعات کافی نیز باشند.

۳- برای آن کشور عضوی که گزارش اولیه جامعی به کمیته تسلیم کرده است ضرورتی ندارد در گزارش های بعدی خود، موضوع بند ۱ این ماده، اطلاعات پایه ای که قبلاً ارا نه نموده است را تکرار کند.

۴- کمیته می تواند از کشورهای عضو بخواهد اطلاعات بیشتری درمورد اجرای پیمان نامه ارائه دهند.

۵- کمیته گزارش فعالیت خود را هر دو سال یکبار از طریق شورای اقتصادی و اجتماعی به مجمع عمومی تسلیم خواهد کرد.

۶- کشورهای عضو گزارش های خود را به طور گسترده در کشور خود در اختیار عموم قرار خواهند داد.

ماده ۴۵

به منظور ترویج اجرای هرچه مؤثرتر پیمان نامه و تشویق همکاری های بین المللی در زمینه های تحت پوشش پیمان نامه :

الف) سازمان های تخصصی، صندوق کودکان سازمان ملل متحد و سایر ارگان های سازمان ملل متحد می توانند در بررسی اجرای مفادی از این پیمان نامه که در حوزه وظایف آنها واقع می شود شرکت داشته باشند. کمیته می تواند از سازمان های تخصصی، صندوق کودکان سازمان ملل متحد و سایر نهادهای واجد صلاحیت که مناسب تشخیص دهد دعوت نماید تا در مورد اجرای پیمان نامه در زمینه های مرتبط با حوزه وظایف خود نظرات تخصصی، ارائه نمایند. کمیته می تواند از سازمان های تخصصی، صندوق کودکان سازمان ملل متحد و سایر ارگان های سازمان ملل متحد دعوت نماید تا در مورد اجرای پیمان نامه در زمینه هایی که در حوزه فعالیت های آنها واقع می شود گزارش هایی تسلیم نمایند،

ب) کمیته می تواند، در صورتی که مناسب بداند، هر گزارش دریافتی از کشورهای عضو را که حاوی درخواست برای مشاوره یا مساعدت فنی یا نمایانگر نیاز به آن باشد، همراه با ملاحظات و پیشنهاداتی که ممکن است کمیته در این زمینه داشته باشد برای سازمان های تخصصی، صندوق کودکان سازمان ملل متحد و سایر نهادهای واجد صلاحیت ارسال نماید؛

ت) کمیته می تواند به مجمع عمومی توصیه کند که از دبیر کل درخواست نماید از طرف کمیته در مورد موضوعات خاصی مربوط به حقوق کودک مطالعاتی انجام دهد؛ کمیته می تواند بر پایه اطلاعاتی که از طریق اجرای مواد ۴۴ و ۴۵ پیمان نامه حاضر دریافت می کند پیشنهادات و توصیه های کلی ارائه دهد. این گونه پیشنهادات و توصیه های کلی باید برای کشورهای عضو مربوطه ارسال گردد و همراه با نظرات کشورهای عضو، چنانچه نظراتی موجود باشد، به مجمع عمومی گزارش شود.

بخش سوم

ماده ۴۶

پیمان نامه حاضر جهت امضای همه کشورها مفتوح خواهد بود.

ماده ۴۷

پیمان نامه حاضر منوط به تصویب است. اسناد تصویب به دبیرکل سازمان ملل متحد سپرده خواهند شد.

ماده ۴۸

پیمان نامه حاضر جهت الحاق همه کشورها مفتوح خواهد ماند. اسناد الحاق به دبیر کل سازمان ملل متحد سپرده خواهند شد.

ماده ۴۹

۱- پیمان نامه حاضر سی روز پس از سپرده شدن بیستمین سند تصویب یا الحاق به دبیرکل سازمان ملل متحد قابل اجرا خواهد بود.

۲- تاریخ لازم الاجرا شدن پیمان نامه حاضر در مورد هرکشوری که پس از سپرده شدن بیستمین سند تصویب یا الحاق، پیمان نامه را تصویب می کند یا به آن ملحق می شود، سی روز پس از تاریخ سپردن سند تصویب یا الحاق توسط آن کشور خواهد بود.

ماده ۵۰

۱- هر یک از کشورهای عضو می توانند اصلاحیه ای پیشنهاد کرده و آن را به دبیرکل سازمان ملل متحد تحویل دهند. دبیرکل سپس اصلاحیه پیشنهادی را برای کشورهای عضو ارسال خواهد نمود و از آنها درخواست خواهد کرد نظر خود را درباره برپایی کنفرانس کشورهای عضو به منظور بررسی و رای گیری در مورد پیشنهادات اعلام نمایند. چنانچه ظرف چهارماه از تاریخ ارسال، حداقل یک سوم کشورهای عضو موافق برگزاری چنین کنفرانسی باشند، دبیرکل کنفرانس را با پشتیبانی سازمان ملل متحد برگزار خواهد کرد. هر اصلاحیه ای که مورد تصویب اکثریت کشورهای عضو حاضر و رای دهنده در کنفرانس قرار گیرد، جهت تصویب به مجمع عمومی تسلیم خواهد شد.

۲- اصلاحیه ای که مطابق با بند ۱ ماده حاضر به تصویب برسد، پس از تصویب مجمع عمومی و پذیرش دو سوم کشورهای عضو قابل اجرا خواهد بود.

۳- زمانی که اصلاحیه ای قابل اجرا می شود، برای آن دسته از کشورهای عضو که آن را پذیرفته اند لازم الاجرا خواهد بود و دیگر کشورهای عضو همچنان ملزم به اجرای مفاد پیمان نامه حاضر و اصلاحیه هایی که قبلاً پذیرفته اند خواهند بود.

ماده ۵۱

۱- دبیر کل سازمان ملل متحد متن تحفظ کشورها را که در زمان تصویب یا الحاق تسلیم می شوند دریافت و برای کلیه کشورها ارسال خواهد کرد.

۲- تحفظی که با هدف و مقصود پیمان نامه حاضر مغایرت داشته باشد مجاز نیست.

۳- تحفظ را می توان در هر زمان با ارسال اعلامیه رسمی به دبیرکل سازمان ملل متحد بازپس گرفت و دبیر کل سپس این امر را به اطلاع همه کشورها خواهد رساند. چنین اعلامیه ای از تاریخ وصول توسط دبیر کل نافذ خواهد بود.

ماده ۵۲

هر یک از کشورهای عضو می توانند با ارسال اعلامیه ای کتبی برای دبیر کل سازمان ملل متحد از عضویت پیمان نامه حاضر خارج شوند. خروج از عضویت پیمان نامه یکسال پس از تاریخ دریافت اعلامیه توسط دبیر کل صورت می پذیرد.

ماده ۵۳

دبیر کل سازمان ملل متحد به عنوان امین معاهده حاضر تعیین شده است.

ماده ۵۴

نسخه اصلی پیمان نامه حاضر، که متون اسپانیولی، انگلیسی، چینی، روسی، عربی و فرانسه آن همگی از اعتبار یکسان برخوردارند، نزد دبیر کل سازمان ملل متحد تودیع خواهد شد.

با حضور امضاکنندگان تام الاختیار زیر که از طرف دولت های متبوع خود برای این امر کاملاً مجاز می باشند، پیمان نامه حاضر به امضا رسید.

پروتکل اختیاری پیمان نامه حقوق کودک درباره

خرید و فروش، فحشا و هرزه نگاری کودکان

از تاریخ ۱۸ ژانویه ۲۰۰۰ لازم الاجرا می باشد .

کشورهای عضو پروتکل حاضر،

متوجه هستند برای دستیابی بیشتر به اهداف پیمان نامه حقوق کودک و اجرای مفاد آن و از جمله مواد ۱، ۲۱، ۱۱، ۳۲، ۳۳، ۳۴ و ۳۵ لازم است که اقدامات کشورهای عضو فراتر رفته تا حمایت از کودک در مقابل خرید و فروش، فحشا و هرزه نگاری را نیز تضمین نمایند،

و نیز متوجه هستند که پیمان نامه حقوق کودک، حق کودک برای حمایت در مقابل هرگونه بهره‌کشی و انجام هرگونه کاری که برای او خطرناک باشد و یا مانع آموزش کودک شود، یا برای سلامتی او یا رشد جسمی، روانی، معنوی، اخلاقی یا اجتماعی کودک زیانبار باشد را به رسمیت می‌شناسد،

با نگرانی عمیق متوجه اهمیت و افزایش قاچاق بین المللی کودکان به قصد فروش کودکان، فحشا و هرزه نگاری کودکان هستند،

عمیقاً "نگران گسترش و تداوم شیوه های گردشگری جنسی بوده که کودکان به ویژه در معرض خطر آن هستند و آن مستقیماً" باعث افزایش خرید و فروش کودکان، فحشا و هرزه نگاری کودکان می‌گردد،

دریافته اند که گروه های آسیب پذیر خاص، از جمله کودکان دختر، بیشتر در معرض خطر استثمار جنسی هستند و نسبت کودکان دختر در میان استثمارشدگان جنسی به مراتب بیشتر می باشد،

نگران افزایش دسترسی به هرزه نگاری کودکان در اینترنت و سایر فناوری های نوین هستند و کنفرانس بین المللی مبارزه با هرزه نگاری کودکان در اینترنت، که در سال ۱۹۹۹ در شهر وین برگزار شد، و بخصوص توافق این کنفرانس درمورد جرم انگاری تولید، توزیع، صادرات، مخابره، واردات، تملک ارادی و تبلیغ هرزه نگاری کودکان در سطح بین المللی را فرا می خواند و بر اهمیت همکاری نزدیک تر مابین دولت ها و صنعت اینترنت تأکید می نمایند،

معتقدند که برای تسهیل از میان بردن خرید و فروش کودکان، فحشا و هرزه نگاری کودکان باید به اتخاذ یک رویکرد جامع برای مقابله با عوامل مؤثر آن از جمله عقب افتادگی، فقر، تبعیض اقتصادی، ساختار نابرابر اجتماعی-اقتصادی، خانواده های از هم پاشیده، کمبود آموزش، مهاجرت روستایی-شهری، تبعیض جنسیتی، رفتارهای جنسی غیر مسئولانه بزرگسالان، رفتارهای سنتی زیان آور، درگیری های مسلحانه و قاچاق کودکان پرداخت،

همچنین معتقدند برای کاستن تقاضای خرید و فروش کودکان، فحشا و هرزه نگاری کودکان لازم است که برای بالا بردن آگاهی عمومی تلاش شود، و همچنین تقویت همکاری جهانی در میان تمام طرف های درگیر و بهبود اجرای قوانین در سطح ملی حائز اهمیت است،

با تأکید بر تأمین ابزار حقوقی و بین المللی مناسب برای حمایت از کودکان، و از آن جمله پیمان نامه لاهه درباره حمایت از کودکان و همکاری در زمینه فرزندخواندگی بین کشورها، پیمان نامه لاهه درباره جوانب مدنی کودک ربایی بین المللی، پیمان نامه لاهه درباره جوانب قضایی، قوانین مربوطه، به رسمیت شناختن، تقویت و همکاری در ارتباط با مسئولیت والدین و اقدامات مربوط به حمایت از کودکان و پیمان نامه شماره ۱۸۲ سازمان بین المللی کار درباره منع و اقدام فوری برای از میان بردن بدترین اشکال کار کودک،

از حمایت همه جانبه از پیمان نامه حقوق کودک که نشان دهنده تعهد گسترده ای است که برای پیشبرد و پشتیبانی از حقوق کودک وجود دارد ترغیب شدند،

با آگاهی از اهمیت اجرای مفاد برنامه برای جلوگیری از خرید و فروش کودکان، فحشا و هرزه نگاری کودکان و اعلامیه و دستور کار برای اقدام که در کنفرانس جهانی بر علیه استثمار جنسی از کودک برای مقاصد تجاری، که از ۲۷ تا ۳۱ اوت سال ۱۹۹۶ در شهر استکهلم برگزار گردید اتخاذ شد و سایر تصمیم ها و توصیه های نهادهای بین المللی، و توجه خاص به اهمیت سنت ها و ارزش های فرهنگی همه مردمان در حمایت و رشد متوازن کودک، مطابق اصول زیر موافقت کردند که:

ماده ۱

کشورهای عضو، خرید و فروش کودکان، فحشا و هرزه نگاری کودکان را آنگونه که در این پروتکل آمده است، منع خواهند کرد.

ماده ۲

(الف) خرید و فروش کودکان به معنی هرگونه اقدام یا معامله ای است که فردی یا گروهی از افراد، کودکی را در ازای مبلغی و یا سایر ملاحظات به دیگری منتقل می کنند؛

(ب) فحشای کودکان به معنی استفاده از کودکان در فعالیت های جنسی در ازای پرداخت وجه و یا ملاحظات دیگر است؛

(ج) هرزه نگاری کودکان به معنی نمایش از هر طریق می باشد که در آن کودک یا بصورت واقعی و یا مجازی مشغول فعالیت های بارز جنسی باشند و یا آلات تناسلی کودک برای مقاصد جنسی به نمایش گذاشته شود.

ماده ۳

۱- هر کشور عضو تضمین خواهد کرد که دست کم موارد و اقدامات زیر کاملاً "تحت قوانین جزایی و جناحی آن کشور قرار گیرند، خواه در داخل کشور اتفاق افتاده باشند و خواه در خارج از آن و یا توسط فرد انجام شود و یا بصورت سازمان یافته :

(الف) در مقوله خرید و فروش کودکان آنگونه که در ماده ۲ آمده است؛

هرگونه عرضه، تحویل و دریافت کودکان به هر شکل که برای مقاصد زیر باشد:

- بهره کشی جنسی کودکان؛
- انتقال اندام های بدن کودک برای سود جویی؛
- استفاده از کودک برای کار اجباری؛

- کسب رضایت غیر قانونی، به عنوان واسطه، برای فرزندخواندگی کودک که مغایر با ابزار قانونی بین المللی موضوعه برای فرزند خواندگی باشد؛

- (ب) عرضه، در اختیار گرفتن، خریداری یا تأمین یک کودک برای خودفروشی، آنگونه که در ماده ۲ آمده است؛
- (ج) تهیه، توزیع، انتشار، واردات، صادرات، عرضه، فروش یا داشتن مطالب هرزه نگاری کودک برای مقاصد فوق آنگونه که در ماده ۲ آمده است؛
- ۲- بنا بر مفاد قوانین ملی کشور عضو، با هرگونه اقدام برای ارتکاب اعمال فوق و تبانی و همدستی در هر یک از این اعمال نیز به همان صورت برخورد خواهد شد.
- ۳- هر کشور عضو یک چنین اعمال خلافی را با توجه به ماهیت وخیم آنها و با مجازات های مناسب کیفر خواهد کرد.
- ۴- هر کشور عضو با استناد به قوانین ملی، در صورت نیاز اقدام به برقراری قوانین جزایی برای شخصیت های حقوقی خواهد نمود که مرتکب تخلفات آمده در بند ۱ ماده کنونی شوند. بنابر اصول قانونی هر کشور عضو، جرایم شخصیت های حقوقی می تواند جنایی، مدنی یا اداری باشد.
- ۵- کشورهای عضو تمام اقدامات حقوقی و اداری را بکار خواهد برد تا از تبعیت تمام افرادی که درگیر کار فرزندخواندگی کودک هستند از ابزار قانونی بین المللی اطمینان حاصل نمایند.

ماده ۴

- ۱- هر کشور عضو اقدامات لازم را برای تسری حقوق جزایی خود به کلیه جرایم ذکر شده در ماده ۳ بند ۱ در صورتیکه آن جرایم در خاک آن کشور و یا برکشتی ها و هواپیماهای ثبت شده در آن کشور اتفاق بیافتد انجام خواهد داد.
- ۲- هر کشور عضو اقدامات لازم را برای تسری حقوق جزایی خود به کلیه جرایم ذکر شده در ماده ۳ بند ۱ و در موارد زیر به عمل خواهد آورد:
- (الف) وقتی که شخص مجرم، تابعیت آن کشور را داشته باشد و یا مقیم آن کشور باشد؛
- (ب) وقتی که قربانی تابع آن کشور باشد.
- ۳- هر کشور عضو اقدامات لازم را برای تسری حقوق جزایی خود به آن جرایم فوق الذکر را در زمانی که متهم به ارتکاب جرم در آن کشور بسر می برد و از استرداد او به کشوری که در آن جرم اتفاق افتاده به دلیل آنکه تابعیت این کشور را دارد خودداری می شود، به عمل خواهد آورد.
- ۴- پروتکل کنونی، نافی حقوق جزایی که مطابق با قوانین داخلی اجرا می شوند نمی باشد.

ماده ۵

۱- جرایمی که در ماده ۳ بند ۱ ذکر شد حتماً در فهرست جرایم قابل استرداد در هر معاهده استرداد بین کشورها قرار خواهد گرفت و به عنوان جرایم قابل استرداد در معاهداتی که قبلاً به امضا رسیده و بر اساس شرایط هر قرارداد منظور خواهد شد.

۲- چنانچه کشور عضوی که استرداد را مشروط به وجود معاهده استرداد با کشور دیگر می سازد درخواست استردادی را از کشور عضو دیگری که معاهده استرداد با آن ندارد دریافت کند می تواند این پروتکل را به عنوان یک مبنای قانونی برای استرداد در ارتباط با جرایم یاد شده به کار ببرد. استرداد بر اساس شرایط قانونی ای که کشور درخواست کننده تأمین می نماید انجام خواهد شد.

۳- کشورهای عضوی که استرداد را مشروط به وجود معاهده استرداد نمی کنند، این جرایم را به عنوان جرایم قابل استرداد در میان خود و براساس شرایطی که قانون کشور درخواست کننده تأمین می نماید منظور خواهند کرد.

۴- به منظور استرداد بین کشورهای عضو، به گونه ای با این جرایم برخورد خواهد شد که ارتکاب آن نه فقط در کشور رخ داده بلکه در تمام کشورهایایی که مایل به تسری حقوق جزایی خود طبق ماده ۴ هستند جرم محسوب بشود.

۵- چنانچه درخواست استردادی در ارتباط با جرایم آمده در ماده ۳ پاراگراف ۱ دریافت شود که کشور عضو درخواست شده به دلیل تابعیت متهم از استرداد او خودداری نماید، آن کشور باید اقداماتی را به عمل آورد تا پرونده را به مقامات ذیصلاح خود برای پیگرد قانونی تحویل نماید.

ماده ۶

۱- کشورهای عضو بیشترین کمک ممکن را به یکدیگر در تحقیق، یا پیگرد جنایی یا استرداد در ارتباط با جرایم مندرج در بند ۱ ماده ۳ به عمل خواهند آورد و از آن جمله است کمک به جمع آوری مدارکی که برای پیگرد قانونی لازم می باشد.

۲- کشورهای عضو به تعهدات خود تحت بند ۱ ماده حاضر و مطابق با هر معاهده یا ترتیبات دیگری که برای کمک های قضایی دوجانبه در میان خود دارند، عمل خواهند نمود. در صورت عدم وجود چنین معاهداتی، کشورهای عضو بیشترین کمک را براساس قوانین داخلی خود در اختیار یکدیگر قرار خواهند داد.

ماده ۷

۱- کشورهای عضو برطبق قوانین داخلی خود سعی خواهند کرد تا:

(الف) در صورت لزوم اقداماتی را برای ضبط و مصادره موارد زیر به عمل آورند:

- کالاهای، ازیبیل مواد، دارایی ها و سایر ابزاری که برای ارتکاب جرم یا تسهیل آن تحت این پروتکل مورد استفاده قرار گرفته است؛

- درآمدهای حاصله از ارتکاب جرم؛

(ب) درخواست ضبط و مصادره کالاها و درآمدهای تحت بند الف را که از طرف سایر کشورهای عضو دریافت می کنند اجرا نمایند؛

(ج) اقداماتی برای تعطیلی موقت یا دائمی اماکنی که در آنها جرم اتفاق افتاده است را به عمل آورند.

ماده ۸

۱- کشورهای عضو اقداماتی را اتخاذ خواهند کرد تا از حقوق و منافع کودکان قربانی رفتارهای خلاف قانون ذکر شده در این پروتکل و در تمام مراحل پیگرد قانونی حمایت شود خصوصاً" از طریق:

(الف) تشخیص آسیب پذیر بودن کودکان قربانی و انجام اقداماتی که نیازهای ویژه ایشان، منجمله نیازهای ویژه شهادت دادن، را مورد شناسایی قرار دهد؛

(ب) مطلع ساختن کودکان قربانی از حقوق، وظایف، برنامه، زمان و روند دادرسی آنها و از ترتیب پرونده ایشان؛

(ج) اجازه، ابراز نظر، نیازها و نگرانی ها ی کودکان قربانی و توجه به آنها در جریان دادرسی و هرگاه که منافع شخصی ایشان تحت تأثیر قرار می گیرد به نوعی که با مقررات دادرسی قوانین کشوری سازگاری داشته باشد.

(د) تأمین خدمات پشتیبانی مناسب برای کودکان قربانی در تمام جریان دادرسی؛

(ه) در صورت لزوم، حمایت از امور خصوصی و هویت کودکان قربانی و اتخاذ تدابیری مطابق با قوانین کشوری برای پرهیز از انتشار اطلاعات غیرضروری که منجر به تشخیص هویت کودکان قربانی شود؛

(و) تأمین امنیت کودکان قربانی در موارد لازم و همچنین خانواده ها و شاهدان ایشان از تهدیدها و تلافی جویی ها؛

(ز) پرهیز از تأخیرهای غیرضروری در رسیدگی به پرونده ها و اجرای احکام پرداخت خسارت به کودکان قربانی؛

۲- کشورهای عضو تلاش خواهند کرد تا عدم اطمینان از سن واقعی قربانی باعث جلوگیری از تحقیقات جنایی و از جمله تحقیقات با هدف تعیین سن قربانی نشود.

۳- کشورهای عضو تلاش خواهند کرد که رفتار نظام قضایی آنها با کودکان قربانی جرایم مذکور در این پروتکل به نوعی باشد که منافع عالیه کودک همواره مورد توجه اصلی قرار بگیرد.

۴- کشورهای عضو اقداماتی را به عمل خواهند آورد تا آموزش لازم، خصوصاً" آموزش های حقوقی و روانشناختی، به افرادی که با قربانیان جرایم ذکر شده در این پروتکل کار می کنند داده شود.

۵- کشورهای عضو در صورت لزوم اقداماتی را اتخاذ خواهند نمود تا امنیت و عزت افراد یا سازمانهایی که دست اندرکار پیشگیری و یا مراقبت و یا بهبود وضعیت قربانیان چنین جرایمی هستند حفظ شود.

۶- هیچ یک از مفاد این ماده نباید به گونه ای تفسیر شود که مغایر و یا ناسازگار با حقوق متهمان برای یک دادگاه بی طرف و عادلانه باشد.

ماده ۹

۱- کشورهای عضو، قوانین، مقررات اداری، سیاست های اجتماعی و برنامه های پیشگیری جرایمی که در این پروتکل آمده است را ایجاد، تقویت، اجرا و ترویج خواهند کرد. باید توجه ویژه ای به حمایت از کودکانی بشود که در مقابل چنین اعمالی آسیب پذیر هستند.

۲- کشورهای عضو باید به بالا بردن آگاهی عمومی و از جمله آگاهی کودکان از طریق اطلاعات مناسب، آموزش و کارآموزی درباره روش های پیشگیری و اثرات مخرب جرایم ذکر شده در این پروتکل بپردازند. کشورهای عضو در جهت اجرای تعهدات خود در چارچوب این ماده باید مشارکت محلی و بخصوص مشارکت کودکان و کودکان قربانی در چنین برنامه های اطلاعاتی، آموزشی و کارآموزی و در سطح بین المللی را تشویق کنند.

۳- کشورهای عضو، تمام عملیات ممکن با هدف تضمین تمام کمک های مناسب به قربانیان چنین جرایمی و از جمله برگشت کامل ایشان به اجتماع و بازپروری جسمی و روانی آنها را به اجرا خواهند گذاشت.

۴- کشورهای عضو تضمین خواهند کرد که کودکان قربانی جرایم تشریح شده در این پروتکل، دسترسی به فرایند های مناسب برای احقاق و جبران تمامی خسارت های وارده از آنهايي که قانوناً مسئول بوده اند را خواهند داشت.

۵- کشورهای عضو باید به اتخاذ مقرراتی مناسب پرداخته که هدف از آنها جلوگیری مؤثر از تولید و انتشار مواد تبلیغاتی جرایم تشریح شده در این پروتکل باشد.

ماده ۱۰

۱- کشورهای عضو، تمامی اقدامات لازم برای تقویت همکاری بین المللی از طریق تمهیدات دوجانبه، منطقه ای و چند جانبه را به عمل خواهند آورد تا از فعالیت مرتکبین خرید و فروش کودکان، خودفروشی کودکان، هرزه نگاری کودکان و گردشگری جنسی کودکان پیشگیری شده و آنها شناسایی، تحت پیگرد، محاکمه و مجازات گردند. همچنین کشورهای عضو، همکاری و هماهنگی بین المللی را مابین مقامات خود و سازمان های غیر دولتی ملی و بین المللی و دیگر سازمان های بین المللی تقویت خواهند کرد.

۲- کشورهای عضو، همکاری بین المللی برای کمک به درمان جسمی و روانی و بازگردانی اجتماعی کودکان قربانی را افزایش خواهند داد.

۳- کشورهای عضو تلاش برای همکاری بین المللی به منظور شناسایی و برخورد با عوامل ریشه ای همچون فقر و توسعه نیافتگی که به آسیب پذیری کودکان در مقابل خرید و فروش کودکان، خودفروشی کودکان و هرزه نگاری کودکان دامن می زنند را افزایش خواهند داد.

۴- کشورهای عضوی که توانایی کمک های مالی، فنی و غیره را دارند این کمک ها را برای برنامه های موجود دو جانبه، منطقه ای و چند جانبه تأمین خواهند نمود.

ماده ۱۱

هیچ یک از مفاد این پروتکل، مواد قانونی دیگری که به تحقق حقوق کودکان بیشتر کمک می کنند و احتمالاً در مجموعه های قانونی زیر وجود دارند را نقض نخواهد کرد:

(الف) قانون کشور عضو.

(ب) قانون بین المللی حاکم بر کشور عضو.

ماده ۱۲

۱- هر کشور عضو، ظرف دو سال از زمان پذیرش این پروتکل طی گزارش جامع اطلاعات مربوط به کلیه اقدامات انجام شده در زمینه اجرای مفاد و مقررات این پروتکل را به کمیته حقوق کودک تسلیم خواهد کرد.

۲- هر کشور عضو، در پی تسلیم گزارش جامع خود اقدام به منظور نمودن هرگونه اطلاع دیگری که مرتبط با اجرای پروتکل کنونی بوده و در راستای ماده ۴۴ پیمان نامه حقوق کودک باشد را در گزارش های بعدی به کمیته حقوق کودک تسلیم خواهد کرد. تمام کشورهای عضو این پروتکل، هر پنج سال یک گزارش ارائه خواهند داد.

۳- کمیته حقوق کودک ممکن است از کشور عضو، اطلاعات بیشتری در زمینه، اجرای این پروتکل درخواست کند.

ماده ۱۳

۱- پروتکل کنونی برای تصویب در اختیار کلیه کشورهایی که عضو پیمان نامه حقوق کودک هستند و یا آن را امضا کرده اند قرار می گیرند.

۲- این پروتکل آماده است تا از طرف کشورهای عضو پیمان نامه حقوق کودک و کشورهایی که آن را امضا نکرده اند مورد تصویب قرار بگیرد و یا مواردی به آن افزوده شود. موارد تصویب شده و متمم در نزد دبیرکل سازمان ملل متحد نگهداری خواهد شد.

ماده ۱۴

۱- این پروتکل ظرف سه ماه از دریافت دهمین تصویب نامه یا متمم، لازم الاجرا خواهد بود.

۲- برای هر کشوری که پروتکل حاضر را تصویب کند و یا به آن بپیوندد، این پروتکل به فاصله یک ماه از تاریخ تسلیم مصوبه یا متمم، لازم الاجرا خواهد بود.

ماده ۱۵

۱- هر کشور عضو می تواند در هر زمان که مایل باشد پیوستن خود به این پروتکل را از طریق یک یادداشت کتبی به دبیرکل سازمان ملل متحد فسخ نماید و دبیر کل متعاقباً این موضوع را به اطلاع کلیه کشورهای عضو دیگر و کشورهایی که پیمان نامه حقوق کودک را امضا نموده اند خواهند رساند. اعلام فسخ، یکسال پس از تاریخ دریافت آن توسط دبیرکل سازمان ملل متحد لازم الاجرا خواهد بود.

۲- فسخ این پروتکل باعث از میان رفتن تعهدات کشور عضو درباره موارد موضوع این پروتکل و جرایمی که قبل از لازم الاجرا شدن اعلام فسخ رخ داده اند نخواهد شد. همچنین فسخ پروتکل به هیچ وجه موارد مورد بررسی از طرف کمیته حقوق کودک که قبل از تاریخ فسخ آغاز شده اند را تحت تأثیر قرار نخواهد داد.

ماده ۱۶

۱- هر کشور عضو می تواند متممی را پیشنهاد و به دبیرکل سازمان ملل متحد تسلیم نماید. دبیر کل پس از دریافت این پیشنهاد مراتب را به اطلاع سایر کشورهای عضو می رساند و از آنها درخواست می نماید که نظر خود را درمورد برگزاری اجلاس کشورهای عضو برای بررسی و رای گیری درمورد متمم پیشنهادی اعلام نمایند. در صورتی که ظرف چهار ماه از تاریخ ارسال این درخواست، حداقل یک سوم کشورهای عضو تمایل خود را به برگزاری چنین اجلاسی اعلام نمایند، دبیر کل اجلاس را تحت نظارت سازمان ملل متحد برگزار خواهد نمود. هر متممی که به تصویب اکثریت کشورهای عضو حاضر در اجلاس برسد برای تصویب نهایی به مجمع عمومی سازمان ملل متحد ارائه خواهد شد.

۲- هر متممی که به طریق ذکر شده در بند ماده یک حاضر تنظیم شود و به تصویب نهایی مجمع عمومی سازمان ملل متحد نیز برسد و از طرف دوسوم کشورهای عضو نیز پذیرفته شود لازم الاجرا خواهد بود.

۳- هر گاه متممی لازم الاجرا شود کلیه کشورهای عضو که آن را پذیرفته اند باید آن را اجرا نموده و برای سایر کشورهای عضو، مفاد این پروتکل و متمم های قبلی را که پذیرفته اند لازم الاجرا خواهد بود.

ماده ۱۷

۱- پروتکل کنونی که نسخه های اسپانیولی، انگلیسی، چینی، روسی، عربی و فرانسه آن به طور برابر سندیت دارند در بایگانی سازمان ملل متحد نگهداری خواهد شد.

۲- دبیر کل سازمان ملل متحد یک نسخه تأیید شده از پروتکل حاضر را به تمام کشورهای عضو پیمان نامه و کشورهایی که پیمان نامه را امضا کرده اند ارسال خواهد نمود.

پروتکل اختیاری به پیمان نامه حقوق کودک درباره

بکارگیری کودکان در مخاصمات مسلحانه

از تاریخ ۱۲ فوریه ۲۰۰۰ لازم الاجرا می باشد.

کشورهای عضو پروتکل حاضر،

از حمایت همه جانبه از پیمان نامه حقوق کودک که نشانه تعهد گسترده برای تلاش در ارتقا و حمایت از حقوق کودک می باشد تشویق شده اند،

بار دیگر تأکید می کنند که حقوق کودک نیازمند حمایت خاص است و خواستار پیشرفت مستمر و بدون تبعیض وضعیت کودکان و همچنین رشد و آموزش ایشان در شرایط صلح و امنیت هستند،

از اثرات مخرب و دامنه دار مخاصمات مسلحانه بر کودکان و پیامد های بلند مدت آن بر صلح پایدار، امنیت و توسعه دل نگران هستند،

گرفتار شدن کودکان در وضعیت های مخاصمات مسلحانه و حمله مستقیم به مناطقی که بنا بر قوانین بین المللی حفاظت شده بوده منجمله محل هایی که معمولاً تعداد زیادی از کودکان در آن حضور دارند مانند مدارس و بیمارستانها را محکوم می کنند،

یاد آور می شوند که براساس حکم دادگاه بین المللی جنایی رم، ثبت نام و سربازگیری کودکان زیر ۱۵ سال یا استفاده از آنها به منظور شرکت در فعالیت های خصمانه، چه در مخاصمات مسلحانه بین المللی و چه در غیر بین المللی، در زمره جنایات جنگی محسوب می گردد،

در نتیجه چنین می پندارند که برای تقویت هر چه بیشتر اجرای حقوق به رسمیت شناخته شده در پیمان نامه حقوق کودک لازم است تا حمایت از کودکان گرفتار در مخاصمات مسلحانه افزایش یابد،

یادآور می شوند که در ماده ۱ پیمان نامه حقوق کودک مشخص شده است که منظور از کودک در آن پیمان نامه هر فردی است که زیر ۱۸ سال سن داشته باشد مگر بنابر قانونی که کودک مشمول آن است، سن کمتری برای بزرگسالی قید شده باشد،

مطمئن هستند که یک پروتکل اختیاری به پیمان نامه برای بالابردن سن سربازگیری و شرکت افراد در مخاصمات مسلحانه کمک بزرگی به اجرای این اصل خواهد نمود که مصالح عالیه کودک باید در تمام اقدامات مربوط به کودکان مورد توجه اصلی قرار بگیرد.

یادآور می شوند که در بیست و ششمین گرد همایی بین المللی صلیب سرخ و هلال احمر که در دسامبر ۱۹۹۵ برگزار شد، از طرف های درگیر مخاصمه خواسته شد تا هر تلاش ممکن را برای اطمینان از عدم بکارگیری کودکان زیر ۱۸ سال در مخاصمات بکار بندند،

از تصویب به اتفاق آرای پیمان نامه شماره ۱۸۲ سازمان جهانی کار درباره منع و اقدام فوری برای از میان بردن بدترین اشکال کار کودک استقبال می کنند که در آن هر گونه سرباز گیری قهری یا اجباری کودکان در مخاصمات مسلحانه منع شده است،

با نگرانی تمام هرگونه سربازگیری، آموزش و استفاده از کودکان در مخاصمات درون و برون مرزی، توسط گروه های مسلح غیر از نیروهای ارتش هر کشور را محکوم کرده و افرادی را که به سربازگیری، آموزش و استفاده از کودکان می پردازند را مسئول می شناسند،

وظیفه تمام طرف های درگیر در مخاصمات مسلحانه را در رعایت مفاد حقوق بشر دوستانه بین المللی یادآور می شوند،

تأکید می کند که پروتکل حاضر ناقض اهداف و اصول بیان شده در منشور سازمان ملل متحد و از جمله ماده ۵۱ و هنجارهای مربوط به حقوق بشر دوستانه نیست،

می دانند که برای حمایت از کودکان گرفتار در مخاصمات مسلحانه و اشغال نظامی، شرایط صلح و امنیت متکی بر احترام کامل به اهداف و اصول منشور و رعایت اسناد حقوق بشر مربوطه امری ضروری است،

متوجه نیازهای ویژه آن دسته از کودکان هستند که بیشتر در برابر سربازگیری یا استفاده در مخاصمات به خاطر وضعیت اقتصادی و یا جنسیت آسیب پذیرند،

ضرورت توجه به ریشه های اقتصادی، اجتماعی و سیاسی گرفتارشدن کودکان در مخاصمات مسلحانه را از نظر دور نمی دارند،

به ضرورت تقویت همکاری بین المللی در اجرای پروتکل حاضر و همچنین پیشرفت جسمی و روانی و ادغام اجتماعی کودکانی که قربانی مخاصمات مسلحانه اند واقف هستند ،

مشارکت جوامع محلی بخصوص کودکان و کودکان قربانی را در اطلاع رسانی و برنامه های آموزشی مربوط به اجرای پروتکل تشویق می کنند. کشورهای عضو بر موارد زیر توافق کرده اند:

ماده ۱

کشورهای عضو همه گونه اقدام لازم را به عمل خواهند آورد تا اطمینان حاصل نمایند هیچ یک از افراد نیروهای مسلح آنها که هنوز به سن ۱۸ سالگی نرسیده اند در درگیری ها شرکت مستقیم نداشته باشند.

ماده ۲

کشورهای عضو متعهد می شوند که افراد زیر سن ۱۸ سال را به طور اجباری به خدمت سربازی در نیروهای مسلح خود درنیاورند .

ماده ۳

۱- کشورهای عضو حداقل سن سربازگیری اختیاری در نیروهای مسلح خود را آنگونه که در ماده ۳۸، بند ۳ پیمان نامه حقوق کودک آمده است به تدریج افزایش خواهند داد و اصول مطرح شده در آن ماده را در نظر گرفته و می پذیرند که براساس پیمان نامه، افراد زیر سن ۱۸ سال سزاوار حمایت ویژه هستند.

۲- هر کشور عضو، پس از تصویب و پیوستن به این پروتکل اعلامیه ای صادر خواهند کرد که بر اساس آن حداقل سن سربازگیری اختیاری در نیروهای مسلح ملی خود را تعیین کرده و به وضع مقرراتی خواهد پرداخت تا از سربازگیری اجباری و قهری جلوگیری به عمل آورد.

۳- کشورهای عضوی که اجازه سربازگیری داوطلبانه زیر سن ۱۸ سال را به نیروهای مسلح خود می دهند باید دستورالعمل های احتیاطی تنظیم کنند تا دست کم موارد زیر را تضمین نمایند:

(الف) این سربازگیری ها واقعا "داوطلبانه باشد؛

(ب) این سربازگیری ها با رضایت اولیا و یا سرپرستان قانونی افراد انجام شود؛

(ج) به این افراد اطلاع کامل درباره وظایف آنها در خدمت سربازی، مدارک معتبری که نشان دهنده سن ایشان باشد دریافت کنند.

۴- هر کشور عضو می تواند اعلامیه، خود را جهت سندیت بیشتر به دبیر کل سازمان ملل متحد ارائه نماید تا از آن طریق به اطلاع کلیه کشورهای عضو دیگر برسد. این یادداشت از تاریخ دریافت آن توسط دبیر کل لازم الاجرا خواهد بود.

۵- درمطابقت با مواد ۲۸ و ۲۹ پیمان نامه حقوق کودک، ضرورت بالابردن سن، طبق بند ۱ ماده، حاضر مشمول مدارس که تحت نظارت نیروهای مسلح کشور عضو هستند نمی شود.

ماده ۴

۱- گروه های مسلحی که متمایز از نیروهای مسلح کشور عضو هستند نباید تحت هیچ شرایطی به سربازگیری ویا استفاده از افراد زیر سن ۱۸ سال در مخاصمات اقدام نمایند.

۲- برای پیشگیری از سربازگیری و استفاده از چنین افرادی، کشورهای عضو باید تمام اقدامات ممکن منجمله اقدامات قانونی لازم برای ممنوعیت و مجازات چنین اقداماتی را به عمل آورند.

۳- اجرای ماده حاضر، وضعیت قانونی هیچیک از طرفین مخاصمات مسلحانه را تحت تأثیر قرار نمی دهد.

ماده ۵

هیچ جزئی از این پروتکل نباید ناقض آن موادی از قانون یک کشور عضو یا اسناد بین المللی و یا حقوق بشردوستانه بین المللی باشد که به نحو بهتری حقوق کودک را تحقق می بخشد.

ماده ۶

۱- هر کشور عضو، تمام اقدامات لازم قانونی، اداری و غیره برای تضمین اجرای مؤثر مفاد پروتکل حاضر در حوزه حاکمیت خود را به عمل خواهد آورد.

۲- کشورهای عضو متعهد می شوند تا اصول و مفاد این پروتکل را به هر وسیله ممکن به اطلاع بزرگسالان و کودکان رسانده و تبلیغ نمایند.

۳- کشورهای عضو تلاش خواهند کرد اطمینان یابند افرادی که مغایر با این پروتکل به سربازی گرفته شده و یا در درگیری ها از آنها استفاده شده خلع سلاح شوند و یا به هر صورت دیگری از خدمت مرخص گردند.

ماده ۷

۱- کشورهای عضو باید در اجرای پروتکل حاضر و از آن جمله در جلوگیری از هرگونه اقدام مغایر با این پروتکل و در بهبود وضعیت و ادغام اجتماعی افرادی که قربانی چنین اعمال خلافی شده اند، با یکدیگر همکاری کنند و این همکاری ها می توانند در زمینه های فنی و یا مساعدت های مالی باشند. این مساعدت ها و همکاری ها با هماهنگی با کشورهای عضو مایل به همکاری و سازمان های بین المللی مربوطه انجام خواهد شد.

۲- کشورهای عضو که قادر به تأمین چنین کمک هایی هستند باید از طریق برنامه های چند جانبه و یا دوجانبه و یا برنامه های دیگر و یا از طریق یک صندوق کمک های داوطلبانه که مطابق با قوانین مجمع عمومی باشد اقدام نمایند.

ماده ۸

۱- هر کشور عضو ظرف دو سال از تاریخ لازم الاجرا شدن این پروتکل برای آن کشور، باید گزارشی به کمیته حقوق کودک حاوی کلیه اطلاعات مرتبط با اقدامات انجام شده در زمینه اجرای مفاد این پروتکل و از جمله اقدامات انجام شده در زمینه اجرای مفاد مربوط به مشارکت و سربازگیری را ارائه دهد.

۲- به دنبال ارائه گزارش جامع، هر کشور عضو باید در گزارش های ارسالی خود به کمیته حقوق کودک منطبق با ماده ۴۴ پیمان نامه، هر اطلاع دیگر در زمینه اجرای مفاد این پروتکل را بگنجاند. سایر کشورهای عضو این پروتکل، باید گزارش خود را هر پنج سال یکبار ارسال نمایند.

۳- کمیته حقوق کودک ممکن است از کشور عضو اطلاعات بیشتری در زمینه اجرای مفاد پروتکل درخواست نماید.

ماده ۹

۱- امضای پروتکل حاضر برای هر کشوری که عضو پیمان نامه بوده و یا آن را امضا کرده باشد آزاد است.

۲- هر کشوری می تواند پروتکل حاضر را تصویب کند یا موادی را به آن بیافزاید. اسناد تصویب و یا الحاق باید در اختیار دبیرکل سازمان ملل متحد قرار بگیرد.

۳- دبیرکل به عنوان امین پیمان نامه و پروتکل، باید تمام کشورهای عضو پیمان نامه و تمام کشورهای امضا کننده پیمان نامه را از هر سند اعلامیه موضوع ماده ۳ مطلع سازد.

ماده ۱۰

- ۱- پروتکل حاضر سه ماه پس از دریافت دهمین سند تصویب یا الحاق، ضمانت اجرایی پیدا می کند.
- ۲- برای هر کشوری که پروتکل حاضر را پس از لازم الاجرا شدن تصویب کرده یا به آن ملحق شود، پروتکل به فاصله یک ماه از ارائه اسناد تصویبی یا الحاقی لازم الاجرا خواهد بود.

ماده ۱۱

- ۱- هر کشور عضو می تواند در هر زمان که بخواهد با ارسال یک یادداشت کتبی به دبیر کل سازمان ملل متحد از پروتکل حاضر خارج شود و دبیر کل، پیرو آن مراتب را به اطلاع کلیه کشورهای پیمانی که امضا کرده اند خواهد رساند. خروج از این پروتکل یک سال پس از دریافت یادداشت توسط دبیر کل جاری می گردد. با این وجود اگر چنانچه پس از اتمام یک سال، کشور خارج شونده درگیر مناقشه مسلحانه باشد، خروج آن کشور تا زمانی که آن مناقشه پایان پذیرفته است به اجرا در نخواهد آمد.
- ۲- چنین خروجی باعث از میان رفتن تعهدات کشور عضو در چارچوب پروتکل حاضر و در ارتباط با رویدادهای ماقبل جاری شدن خروج آن کشور نخواهد شد و همچنین این خروج هیچگونه تأثیری بر موارد تحت بررسی کمیته حقوق کودک که متعلق به زمان ماقبل خروج می باشد نخواهد گذاشت.

ماده ۱۲

- ۱- هر کشور عضو می تواند متممی را پیشنهاد و به دبیر کل سازمان ملل متحد ارائه دهد. دبیر کل بر این اساس پیشنهادی را به اطلاع کشورهای عضو می رساند و از آنها می خواهد نظر خود را درباره تشکیل یک گردهمایی از کشورهای عضو جهت بررسی و رای گیری درمورد پیشنهادها اعلام نمایند. در صورتی که ظرف چهار ماه از تاریخ این نظرخواهی، حداقل یک سوم کشورهای عضو تمایل خود را برای شرکت در این گردهمایی اعلام نمایند، دبیرکل اقدام به برگزاری این گردهمایی تحت نظارت سازمان ملل متحد می کند. هر متممی که به تصویب اکثریت حاضر در گردهمایی برسد برای تصویب نهایی به مجمع عمومی سازمان ملل متحد ارجاع می شود.
- ۲- هر متممی که براساس شرایط بند ۱ ماده حاضر به تصویب برسد، پس از یک ماه از تصویب نهایی آن توسط مجمع عمومی سازمان ملل متحد و با اکثریت دوسوم کشورهای عضو لازم الاجرا می گردد.
- ۳- هر متممی که جاری شود، برای کشورهایی که آن را پذیرفته اند لازم الاجرا خواهد بود و کشورهای دیگر همچنان متعهد به مفاد پروتکل حاضر و متمم های قبلی که مورد پذیرش آنها قرار گرفته است باقی می مانند.

۱- پروتکل حاضر، که تمام نسخ آن به زبان های اسپانیولی، انگلیسی، چینی، روسی، عربی و فرانسه به یکسان سندیت دارند، در بایگانی سازمان ملل متحد نگهداری خواهند شد.

۲- دبیرکل سازمان ملل متحد نسخه های تأیید شده پروتکل حاضر را برای تمام کشورهای عضو پیمان نامه و کشورهای امضا کننده پیمان نامه، ارسال خواهد کرد.

ایران از سال ۱۳۷۳ به پیمان نامه حقوق کودک پیوسته است

شورای هماهنگی مرجع ملی کنوانسیون حقوق کودک

به موجب آیین نامه مرجع ملی کنوانسیون حقوق کودک، برای ایجاد هماهنگی و اخذ نظرات دستگاه های اجرایی ذی ربط در انجام امور و اقدامات، شورای هماهنگی با عضویت افراد زیر تشکیل می شود:

- رئیس مرجع ملی به عنوان رئیس شورای هماهنگی
- دبیر مرجع ملی به عنوان دبیر شورا
- یک نفر وکیل دادگستری با حداقل پنج سال سابقه فعالیت علمی و عملی مربوط به حقوق کودک یا حقوق بشر با معرفی کانون وکلای دادگستری مرکز یا مرکز امور مشاوران به مدت سه سال به انتخاب رئیس مرجع ملی.
- سه نفر از سازمان های مردم نهاد فعال مرتبط با حقوق کودک یا حقوق بشر، برای مدت سه سال
- یک نفر روحانی آشنا به حقوق کودک با معرفی شورای مدیریت حوزه علمیه قم
- یک نفر نماینده از نهادهای زیر که حسب مورد با حکم وزیر یا بالاترین مقام مسئول معرفی می گردند:
 - وزارت آموزش و پرورش
 - وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی
 - وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
 - وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
 - وزارت امور خارجه
 - وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی
 - وزارت کشور
 - وزارت اطلاعات
 - وزارت ورزش و جوانان
 - معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی رئیس جمهور
 - سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران
 - سازمان بهزیستی کشور
 - مرکز امور زنان و خانواده
 - نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران
 - سازمان زندان ها و اقدامات تأمینی و تربیتی کشور
 - شهرداری (با معرفی مجمع ادواری شهرداران کلان شهرهای کشور)

به موجب این آیین نامه، ابلاغ مصوبات و ارایه گزارشهای موردی و سالانه شورای هماهنگی به رؤسای قوای سه گانه و دفتر مقام معظم رهبری و سایر مراجع ذی صلاح بر عهده رئیس شورا می باشد. رئیس مرجع ملی می تواند از نمایندگان قوه قضاییه و اعضای کمیسیون های قضایی و حقوقی، بهداشت و درمان و اجتماعی مجلس شورای اسلامی نیز بدون داشتن حق رأی برای شرکت در شورای هماهنگی دعوت نماید. هر سه سال یک بار در اردیبهشت ماه به دعوت عام دبیر مرجع ملی، جلسه ای با حضور سازمان های مردم نهاد ثبت شده و فعال در زمینه حقوق کودک یا حقوق بشر که حداقل پنج سال سابقه فعالیت داشته باشند، تشکیل و با اکثریت نصف به علاوه یک سازمان های حاضر در جلسه، سه نماینده از سه سازمان غیردولتی برای عضویت در شورای هماهنگی انتخاب می شوند. سه ماه پیش از پایان دوره عضویت، وکیل دادگستری عضو شورا و نمایندگان سازمانها مردم نهاد در خصوص انتخاب اعضای جدید اقدام می شود. تا زمانی که اعضای جدید انتخاب نشده اند، اعضای سابق عهده دار وظایف خواهند بود و انتخاب مجدد این اعضا به صورت متوالی تنها برای یک بار بلامانع است. مرجع ملی می تواند حسب مورد از کارشناسان مجرب در زمینه حقوق کودک برای شرکت در جلسات شورا یا کارگروه های مربوط دعوت و نظر ایشان را بدون حق رأی کسب نماید.

موارد زیر از جمله وظایف و اختیارات شورای هماهنگی می‌باشد:

- تعیین راهبردهای حمایت از حقوق کودک و اولویت‌های سالانه مرجع ملی
- تصویب چشم‌انداز، سیاست‌ها و برنامه‌های اجرایی ارتقای حقوق کودک
- بررسی پیشنهادهای مربوط به اصلاح قوانین و مقررات و پیش‌نویس لوایح قانونی جهت ارائه به مراجع ذی‌ربط
- بررسی و تصویب گزارش ملی حقوق کودک برای ارسال به مراجع ذی‌صلاح داخلی و بین‌المللی وفق مقررات این آیین‌نامه
- بررسی گزارش موارد نقض حقوق کودک
- بررسی و تصویب گزارش‌های سالانه و موردی مرجع ملی جهت ارسال به مراجع ذی‌صلاح
- تأیید ایجاد کارگروه‌های موردی و موقت با پیشنهاد رییس مرجع ملی
- پیشنهاد بودجه سالانه به رییس مرجع ملی جهت پیش‌بینی در ردیف اعتبارات وزارت دادگستری در لایحه بودجه سالانه
- تصویب آیین‌نامه داخلی شورای هماهنگی

شورای هماهنگی به صورت عادی هر دو ماه یک بار جلسه خواهد داشت. جلسات فوق‌العاده به تصمیم رییس شورا یا حسب درخواست مکتوب پنج نفر از اعضای شورا تشکیل می‌شود. جلسات شورا با حضور دو سوم اعضا تشکیل می‌شود و تصمیمات شورای هماهنگی با اکثریت نسبی اعضای حاضر در جلسه معتبر خواهد بود.

دبیر شورای هماهنگی، مسنول امور اداری و اجرایی مرجع است و زیر نظر رییس فعالیت می‌نماید. وظایف وی عبارت است از:

- تمشیت امور اداری و اجرایی
- تهیه دعوت‌نامه‌ها و دستور جلسات، تدوین صورتجلسات و ابلاغ مصوبات شورای هماهنگی برای سازمان‌های ذی‌ربط و پیگیری حسن اجرای مصوبات
- برنامه‌ریزی مدون برای تشکیل جلسات کارگروه‌های تخصصی
- پیشنهاد ترکیب هیئت‌های اعزامی به اجلاس‌های منطقه‌ای و بین‌المللی به رییس مرجع ملی
- تهیه گزارش‌های مربوط به حقوق کودک و ارائه آن به شورای هماهنگی
- اخذ گزارش هیئت‌های اعزامی به خارج از کشور و تهیه بانک اطلاعات گزارش‌ها
- تدوین بیانیه‌ها و گزارش‌های موردنیاز برای ارائه به مجامع بین‌المللی و سایر اجلاس‌های مرتبط
- تعامل و همکاری با پژوهشگران و مراکز علمی و پژوهشی در امور مربوط به حقوق کودک
- ایجاد سامانه الکترونیکی در زمینه‌های مربوط به حقوق کودک و امور اداری مرجع ملی و شورای هماهنگی
- انجام سایر امور ارجاعی مرتبط با شرح وظایف از سوی مرجع ملی و شورای هماهنگی

تاکنون ۱۳ جلسه شورای هماهنگی تشکیل شده است. مهمترین مصوبات شورای هماهنگی در این جلسات به شرح زیر می‌باشد:

- ۱- ایجاد بانک اطلاعات و مدیریت هوشمند حمایت از کودکان و نوجوانان که خوشبختانه عملیات اجرایی آن از مهرماه ۹۳ آغاز و در حال حاضر روند اجرایی آن ادامه دارد. این پروژه بزرگ و مهم در صورت اجرای کامل، تحول مهمی را در زمینه دستیابی به اطلاعات و آمار صحیح وضعیت کودکان و نوجوانان در کشور فراهم می‌آورد و قطعا در تصمیم‌گیری‌های حمایتی موثر خواهد بود.
- ۲- تصویب کارگروه فوق‌العاده تحت عنوان «کارگروه تخصصی هماهنگی بین‌بخشی پیشگیری از خشونت»
- ۳- بررسی گزارش‌های مربوط به بازماندگان از تحصیل - کودکان خیابان و کار - وضعیت ازدواج و اجباری و زود هنگام - تحصیل کودکان پناهجو
- ۴- بررسی تفاهم‌نامه همکاری مرجع ملی با دستگاه‌های مرتبط با کودکان از جمله صدا و سیما، معاون امور زنان ریاست جمهوری و ستاد مبارزه با مواد مخدر
- ۵- تهیه و تصویب گزارش ادواری مربوط به سالهای ۲۰۰۵ تا ۲۰۱۰ حقوق کودک جمهوری اسلامی ایران و ارسال آن به کمیته حقوق کودک سازمان ملل متحد
- ۶- بررسی سند ملی حقوق کودک در جمهوری اسلامی ایران که توسط مرجع ملی تهیه شده است
- ۷- تشکیل دپارتمان حقوق کودک در دانشگاه شهید بهشتی
- ۸- تبادل تجربه با متولیان حقوق کودک در سایر کشورها

ابلاغ آیین‌نامه مرجع ملی کنوانسیون حقوق کودک

هیئت وزیران بنا به پیشنهاد وزارت دادگستری و به استناد اصل یکصد و سی و هشتم قانون اساسی و به منظور تحقق مفاد تصویب‌نامه، آیین‌نامه مرجع ملی کنوانسیون حقوق کودک در ایران را تصویب کرد.

به گزارش مهرخانه: به نقل از پایگاه اطلاع رسانی دولت، هیئت وزیران بنا به پیشنهاد وزارت دادگستری و به استناد اصل یکصد و سی و هشتم قانون اساسی و به منظور تحقق مفاد تصویب نامه، آیین نامه مرجع ملی کنوانسیون حقوق کودک در ایران را تصویب کرد.

وظایف و اختیارات مرجع ملی کنوانسیون حقوق کودک

بر این اساس، تدوین طرحها و برنامه های ارتقای حقوق کودک و ترویج احترام به شخصیت وی، پایش و ارزیابی رعایت حقوق کودک در سطح ملی، ارائه نظرات مشورتی در زمینه قوانین، مقررات رویه ها و برنامه های مرتبط با حقوق کودک به دستگاه های اجرایی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری -مصوب ۱۳۸۶- و موسسات و تشکیلات غیر دولتی، همکاری با سازمانها و نهادهای بین المللی به منظور ترویج و اجرای حقوق کودک با همکاری و هماهنگی دستگاه های ذي ربط از طریق وزارت امور خارجه و انجام مطالعات مربوط به حقوق کودک از طریق همکاری با سایر موسسات و مراکز علمی از وظایف و اختیارات مرجع ملی کنوانسیون حقوق کودک است.

همچنین تهیه گزارشهای سالانه و موردی و ارائه آن به روسای قوای سه گانه و دفتر مقام معظم رهبری پس از تصویب شورای هماهنگی، پیشنهاد اصلاح قوانین و مقررات موجود و تهیه پیش نویس لوایح قانونی برای ارائه به شورای هماهنگی از دیگر وظایف و اختیارات مرجع ملی کنوانسیون حقوق کودک است.

بر این اساس، دبیرخانه مرجع ملی کنوانسیون حقوق کودک با رعایت قوانین و مقررات مربوط در وزارت دادگستری تشکیل می شود.

بر این اساس ، برای ایجاد هماهنگی و اخذ نظرات دستگاه های اجرایی ذي ربط در انجام امور و اقدامات موضوع این آیین نامه، شورای هماهنگی با عضویت رئیس مرجع ملی (وزیر دادگستری) به عنوان رئیس شورای هماهنگی، دبیر مرجع ملی به عنوان دبیر شورا، یک نفر وکیل دادگستری با حداقل پنج سال سابقه فعالیت علمی و عملی مربوط به حقوق کودک یا حقوق بشر با معرفی کانون وکلای دادگستری مرکز یا مرکز امور مشاوران به مدت سه سال به انتخاب رئیس مرجع ملی، سه نفر از سازمانهای مردم نهاد فعال مرتبط با حقوق کودک یا حقوق بشر برای مدت سه سال، یک نفر روحانی آشنا به حقوق کودک با معرفی شورای مدیریت حوزه علمیه قم، یک نفر نماینده از وزارتخانه های؛ آموزش و پرورش، تعاون، کار و رفاه اجتماعی، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، علوم، تحقیقات و فناوری، امور خارجه، فرهنگ و ارشاد اسلامی، کشور، اطلاعات، ورزش و جوانان، معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی، صدا و سیما، سازمان بهزیستی، مرکز امور زنان و خانواده، نیروی انتظامی، سازمان زندانها و اقدامات تأمینی و تربیتی کشور، شهرداری (با معرفی مجمع ادواری شهرداران کلان

شهرهای کشور) که حسب مورد با حکم وزیر یا بالاترین مقام مسئول معرفی می شوند، تشکیل می شود.

بر اساس مصوبه دولت، مرجع ملی می تواند حسب مورد از کارشناسان مجرب در زمینه حقوق کودک برای شرکت در جلسات شورا یا کارگروه های مربوط دعوت و نظر ایشان را بدون حق رای کسب کند.

همچنین مرجع ملی دارای حداقل چهار کارگروه کارشناسی دائمی شامل؛ پایش و ارزیابی (بررسی مستمر وضعیت حقوق کودک در جامعه)، حقوق و قضایی، آموزش و اطلاع رسانی، حمایتی و هماهنگی است.

این مصوبه از سوی معاون اول رئیس جمهور برای اجرا ابلاغ شده است